

Jan-Paul Brekke
Utenfor løyra?

Forsøk med direkte medlemskap
i Norges Snowboardforbund

C + 48, 325

C + 48, 26

© ISF 2003
Rapport 2003:3

Institutt for samfunnsforskning
Munthes gate 31
Postboks 3233 Elisenberg
0208 OSLO
www.samfunnsforskning.no

ISBN: 82-7763-177-4
ISSN: 0333-3671

Studien er finansiert av Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité.

Materialet i denne rapporten er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Det er lagt ut på internett for lesing på skjerm og utskrifter til eget bruk. Uten særskilt avtale med ISF er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Innhold

1. Utfordringer for norsk idrett	7
Bakgrunn	8
Idrettsforskningen i Norge	9
Data og metode	10
Guide til leseren	12
2. Snowboard i inn- og utland	13
Bølger, asfalt og snø	13
Halfpipe	14
Carving	15
Snowboardcross	15
Big jump/big air	15
Slope style og andre aktivitetsformer	15
3. Topp og bredde i snowboard	17
De som står på brett	17
Familie- og helgekjørere	18
Klikker og gjenger	18
De som henger i butikken	19
De som lager bladene	19
De som er på siden av landslaget	19
De organiserte	20
En todelt elite	21
Andre aktører på snowboardfeltet	24
Medienes rolle som formidlere	25
Fortsatt ungdommens favoritt?	26
4. Fragmenterte fellesskap?	29
Kollektivism og individualisme	31

5. Direkte medlemskap	35
Oppspill	35
Unntak på prøve	36
Administrative erfaringer med direkte medlemskap	40
6. Tallfesting av forsøket	43
Hva forteller tallene?	45
Hvem er snowboarderne?	48
Jenter eller gutter?	48
Unge eller gamle?	50
7. Debatten om direkte medlemskap	55
Direkte medlemskap som rekrutteringskanal	55
Relasjonen mellom snowboardere og rene snowboardklubber	56
Snowboardere og fleridrettslag	58
Klubbene og NSBF	59
Forholdet mellom direktemedlemmer og NSBF	59
Forholdet mellom Snowboardforbundet og Norges Idrettsforbund	60
Direkte medlemskap som uttrykk for en verdikonflikt	61
«Pamper» og «idioter»	62
Snowboardforbundet som oversetter og buffer	64
Et verdifullt møte	66
Demokrati	67
Likeverd, frivillighet og lojalitet	68
Argumenter for og mot direkte medlemskap	69
8. Erfaringer med ordningen	73
Nye fellesskap?	73
Identitet	74
Kollektivism og individualisme	76
Hva er skikkelig idrett?	77
Utvalgte funn	79
Forståelser av medlemskap	79
Forsøket i tall	80
Administrasjon og organisering av forsøket	80
Litteratur	81
Figuroversikt	83

Utfordringer for norsk idrett

Lenge var norsk idrett enkel å forholde seg til for trenere, ledere og utøvere. Om vinteren gikk man raskt eller langt på ski, og om sommeren var det friidrett og fotball som gjaldt for de aller fleste. Etter hvert kom hall- og ballidretter til og skapte et større utbud av aktiviteter. Organiseringen av idretten forble likevel som tidligere: klubber, lag og foreninger med solide røtter i lokalmiljøet var samlet i idrettskretser. Til sammen bestemte de utviklingen i Norges idrettsforbund (NIF). På lokalplanet stilte foreldre, barn og unge villig opp på dugnader og bidro med annen frivillig innsats.

I løpet av 1980- og 1990-tallet skjedde det en endring. Klubbene slet med å rekruttere ungdom til de tradisjonelle aktivitetene. De satte egne ønsker foran tilhørighet til den lokale klubben, ble det hevdet. Samtidig startet en kommersialisering av flere idretter. I mediene skygget kampen om sponsorer og nye økonomiske driftsformer for aktiviteten i den frivillig drevne lokalklubben. De ti siste årene har den frivillig drevne idretten stått overfor to sterke utfordringer; en økende kommersialisme på den ene side, og muligheten for en tiltakende individualisme på den andre. Det er den siste tendensen som er tema for denne studien.

Rundt 1990 fremsto fotball som sport nummer én i Norge, mens tradisjonsrike idretter som ski, skøyter og friidrett alle hadde problemer med å samle barn og unge i samme omfang som tidligere. Samtidig dukket det opp nye sportsgrener. Utover på 1990-tallet fikk motorcross, streetbasket, skateboard og snowboard stadig større utbredelse. Disse medførte en utfordring for de verdiane og strukturene som dannet grunnlaget for den tradisjonelle frivillig drevne idretten. Av de nye aktivitetene var det snowboard som fikk størst oppslutning.

Her var det ikke noen problemer med å trekke til seg barn og unge, og etter hvert også deres foreldre. Utover på 1990-tallet ble snowboarderne stadig mer synlige i norske alpinanlegg. Vinteren 2001 regnet Norges snowboardforbund (NSBF) med at 250 000 nordmenn hadde stått på brett. Til tross for utbredelse beholdt denne sporten et preg av annerledeshet. Ved å sette brett og ikke slalom- eller telemarksski på beina, uttrykte man en distanse til annen vinteraktivitet. Det var noe opprørsk ved denne sporten, og dette «noe» ble tilsynel-

tende hengende ved de som drev med snowboard, også etter at det var blitt den dominerende måten å komme ned alpinbakkene på.

Utgangspunktet for undersøkelsen er en prøveordning med såkalt *direkte medlemskap* som NSBF gjennomførte fra 2000 til 2002. Bak ligger bredere problemstillinger knyttet til snowboardidretten i Norge, og idrettens vilkår i sin allmennhet. Det er relasjonene mellom tre sett med aktører som danner utgangspunktet for beskrivelsene og analysene. De tre er Norges idrettsforbund, det relativt nyetablerte Norges snowboardforbund og dets medlemmer.

Det er to analysenivåer som denne studien konsentreres om. Det ene er drøftingen av spørsmål knyttet til ordningen med direkte medlemskap og organiseringen av snowboardsporten. Hva innebærer ordningen for medlemmene, klubbene og for NSBF? Og hva betyr den for Idrettsforbundet sentralt? Kan man snakke om fellesskap mellom de som er direktemedlemmer av et særforbund? Dette siste spørsmålet peker i retning av den mer allmenne diskusjonen som finner sted på neste trinn.

For på et dypere, eller underliggende, nivå kan man spørre: Krever nye generasjoner unge og oppkomsten av nye idretter at det skjer en omstilling og nytenkning i den etablerte idrettsverden? Hvilke motsetninger kan man finne mellom de som styrer idretten i Norge og de som representerer «det nye»? På dette nivået blir spørsmålet om medlemskap allment relevant.

Bakgrunn

Bakgrunnen for dette prosjektet er vurderinger rundt medlemskap som Norges Idrettsforbund har gjort i lengre tid. Man har kviet seg her for å løse opp i lovverket som regulerer denne delen av organisasjonens virke. Idrettstinget, som arrangeres hvert fjerde år, har ved to anledninger tatt stilling til forslag som ville ha endret reglene for hvem – dvs. hvilke organisatoriske enheter – som skal kunne være medlem. Inntil videre har det kun vært klubber, kretser og særforbund som har hatt denne muligheten.

En av årsakene til at man har vurdert ulike medlemskapsreformer er at det har vært et visst press «nedenfra» i organisasjonen for at også andre skal få være medlemmer. Et uttrykk for dette presset var en søknad som Idrettsstyret behandlet i 2000 fra Snowboardforbundet om å prøve ut såkalt *direkte medlemskap*. Enkeltpersoner, og altså ikke bare klubber og kretser, skulle få være medlemmer i en toårsperiode. I dette særforbundet ønsket man å kunne gi et tilbud til alle som henvendte seg. Søknaden innebar et ønske om å formalisere en ordning som i noen grad hadde vært praktisert tidligere.

Snowboardforbundet er blant de yngste særforbundene. Brettporten ble tatt opp som eget *utvalg* på idrettstinget i 1995, ble såkalt *særutvalg* i 1996, for så å bli tatt opp som eget forbund i 1999. Forut for denne siste hendelsen

kjempet utøvere og klubber for at snowboarderne skulle ha en egen organisasjon og ikke være en del av Norges skiforbund.

Tillatelsen som Snowboardforbundet fikk til å teste ut denne nye medlemskapsformen ble gitt i en periode da det var idrettspolitiske føringer i retning av mer satsing på klubbene. Mer av de offentlige pengene som NIF disponerte skulle sluses ned til de enkelte klubbene. Denne satsingen sto tilsynelatende i motsetning til ordningen med direkte medlemskap.

En del av bakgrunnen for denne studien er også snowboardsportens spesielle posisjon. Dette er en idrett preget av det man kunne kalle alternative idrettsverdier. Uavhengighet og lek står sentralt, men også et tvetydig forhold til det som har blitt kalt idrettens tre grunnpillarer; organisering, trening og konkurranse (Christensen 2001:10). For å pirre nysgjerrigheten er det nok å si at deler av snowboardmiljøet vil se organisering som *et nødvendig onde*, at kontrollen må ligge hos utøverne, samt at systematisk trening har den samme selv-sagte posisjonen som i tradisjonell idrett. I tillegg er ikke verdien av å konkurrere noe selvsagt i disse kretsene. Det er duket for sterke motsetninger mellom forvaltere av den tradisjonelle idretten i Norge og en ny aktivitetsform som bringer med seg nye verdier og krav om alternative organiseringsformer.

Idrettsforskningen i Norge

Frivillige organisasjoner og frivillig aktivitet var lenge et neglisjert felt i norsk samfunnsforskning. Først på 1990-tallet formet dette seg som et eget forskningsområde med utgangspunkt i Institutt for samfunnsforskning i Oslo, Institutt for sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen, samt Norges Idrettshøgskole. Fra midten av 1990-tallet ble idretten et eget område for samfunnsforskernes oppmerksomhet. Til tross for en relativt omfattende publisering, må feltet likevel betegnes som nytt i Norge. Internasjonalt har imidlertid idrettsforskningen en lengre historie, og det finnes flere etablerte fagtidsskrifter. Foruten kartlegging av aspekter ved idrettshistorie, kropp og aktivitet, ulike idrettsformer, deres organisering og kjønns spørsmål, har spørsmål rundt medlemskap vært et sentralt tema for forskningen i Norge og internasjonalt. Dette kontakt- og kontraktpunktet mellom organisasjon og medlem er også et sentralt tema i denne studien. Det samme gjelder andre sentrale begreper i idrettsforskningen som individualitet, kollektivism og nye fellesskapsformer. Jeg kommer med en bredere beskrivelse av forskningen på dette feltet i kapittel 4.

Data og metode

Innledningsvis er det viktig å si hva denne studien ikke er; den er ikke en evaluering av Norges Snowboardforbund. Det er heller ikke en evaluering i streng forstand av ordningen med direkte medlemskap. Et slikt arbeid ville krevd andre ressursrammer enn det som har vært tilgjengelig for dette prosjektet. Snarere inneholder denne rapporten en presentasjon av diskusjonen som de involverte aktørene i norsk idrett har ført om ordningen med direkte medlemskap. Her hører det også med en bredere beskrivelse av snowboardidretten i Norge. På dette siste området har studien likevel begrensede ambisjoner. En representativ og dekkende fremstilling av snowboardaktiviteten i Norge vil kreve en mer omfattende studie. Her nøyer jeg meg med å beskrive noen sider ved idretten som bakgrunn for å forstå ordningen med direkte medlemskap.

Flere typer data blir brukt i denne studien. Hoveddelen er hentet fra en serie med kvalitative intervjuer med nøkkelinformanter i feltet. Blant disse var sentralt plasserte ansatte i Norges Snowboardforbund, Norges Idrettsforbund og Kulturdepartementets Idrettsavdeling. Til sammen ble det gjennomført et titalls intervjuer av én til halvannen times varighet. Ett intervju ble gjennomført på telefon.

Hvem jeg skulle intervjuer ble bestemt under de første par intervjuene med sentrale aktører i feltet. Jeg var bevisst på å få med både personer som var positive og noen som var kritisk innstilt til ordningen med direkte medlemskap. Ettersom jeg var avhengig av å få en rekke opplysninger fra Snowboardforbundet, var det viktig at studien ikke ble påvirket av tettheten til informantene her. Deres versjon av ordningen med direkte medlemskap skulle være én versjon blant flere.

Intervjuene fant sted i løpet av 2002. Som nevnt er snowboard i sterk utvikling i Norge. Denne rapporten gir et lite gløtt inn i denne sporten, dens organisering og ordningen med direkte medlemskap, slik dette så ut høsten 2002.

Det har vært en utfordring for meg å fremstille både kritiske og positive posisjoner så uhildet som mulig i denne studien. I deler av studien står for eksempel «ung» mot «etablert», «opprør» mot «forsvar for det bestående», og «kul» står mot «treg». Det ligger et forførende element som man som forsker må være klar over i denne typen studier. Det er fristende å ta ungdommen og opprørets side.

Før intervjurunden startet sommeren 2002, ble det utviklet en *kjerneguide* som inneholdt spørsmål som alle de involverte aktørene skulle svare på. I tillegg til disse laget jeg en liste med spørsmål som passet til de som hadde kjennskap til snowboard i sin allmennhet, til ordningen med direkte medlemskap, eller som bare hadde overordnet syn på idretten i Norge. Antallet kjernes spørsmål ble utvidet ettersom temaer dukket opp som virket lovende for å øke min forståelse om feltet og som pekte i retning av mulige funn.

Også to klubbledere ble intervjuet. Her ble e-post brukt. Jeg var spesielt opptatt av om klubbene følte seg truet av prøveordningen.

En annen kilde er skriftlig materiale i form av korrespondanse mellom Idrettsforbundet sentralt, Snowboardforbundet og medlemmene. Tilbakemeldinger fra medlemmene blir noen steder brukt som illustrasjoner til generelle poenger. Analyse av oppslag i mediene inngår også som en del av det skriftlige grunnlaget for diskusjonene.

Det har ikke vært ressursmessige rammer i denne studien til å hente inn data fra snowboardere eller fra medlemmer i Snowboardforbundet. I beskrivelsen og analysen av disse aktørgruppene har jeg derfor vært avhengig av sekundærinformasjon. To kilder har vært nyttige. For det første stilte jeg spørsmål til informantene mine om deres oppfatning av hva medlemmene og snowboardere i sin allmennhet mente om ulike sider ved idrett og organisering. I tillegg har jeg hatt stor nytte av en fersk avhandling ved Universitetet i Oslo, levert av Olav Christensen (2001) som fulgte en gruppe snowboardere i Hemsedal over flere år. Til tross for at dette miljøet var lite og spesielt på flere måter, refererer jeg til Christensens studie flere steder i denne rapporten. En av grunnene til det er at han gir en god beskrivelse av verdiene og normene som skiller snowboardsporten fra tradisjonell idrett. Miljøet i Hemsedal, som ble oppløst i 1998, reflekterte idealer som var felles for snowboardere i inn- og utland på 1990-tallet. Andre steder i Norge fikk de samme impulsene med sikkerhet andre konkrete utforminger. I denne studien har jeg måttet forholde meg til tidligere faglige arbeider om snowboard i Norge, og der står Christensens avhandling sentralt.

I kapittel 6 gir jeg en tallmessig oversikt over forsøket med direkte medlemskap. Tallene som ligger til grunn for beskrivelsene og analysene i det kapitlet er hovedsakelig hentet fra Norges Idrettsforbunds offisielle medlemsstatistikker. Enkelte supplerende opplysninger er hentet inn fra Snowboardforbundet. .

I forsøket på å favne et bredere bilde av dagens ungdom har jeg også hatt kontakt med ungdomsforskningsmiljøet ved NOVA (Norsk institutt for forskning på oppvekst, velferd og aldring). Det refereres også til data som er frembrakt av det idrettsfaglige miljøet her på Institutt for samfunnsforskning, som for eksempel *Idrettslagsundersøkelsen* (Enjolras og Seippel 2001).

En siste kilde til de aktive selv har vært søk og systematisk lesing av de landsdekkende avisene *Dagbladet*, *VG*, *Dagsavisen*, og *Aftenposten*. Medienes fremstilling av deler av snowboardmiljøet har vært et viktig inntak for å få et grep om enkelte av de organisatoriske spenningene i feltet.

Til sammen utfyller disse kildene hverandre og gir et godt bilde av kulturkonflikten mellom ungdommens ønske om «frihet» og organisasjonenes ønske om forutsigbarhet og tilhørighet.

Guide til leseren

Studien er delt i tre deler. De neste tre kapitlene gjennomgår bakgrunnen og historien bak snowboardsporten i Norge, hvordan snowboardfeltet ser ut i dag, samt hvilken forskning som allerede er gjort på denne og tilgrensende aktiviteter. Denne oppsetningen av bakteppet for gjennomføringen av prøveordningen med direkte medlemskap, kan man se som første del av rapporten.

Dette legger grunnlaget for kapittel 5, som er en beskrivelse og begynnende analyse av planlegging og gjennomføring av ordningen med direkte medlemskap i NSBF. Dette følges opp i kapittel 6 med en gjennomgang og begynnende analyse av det tilgjengelige statistiske materialet om snowboardere. Kapittel 5 og 6 utgjør del to av rapporten.

Del tre inneholder en videreføring av analysen av ordningen med direkte medlemskap og de underliggende kulturmotsetningene mellom snowboardmiljøet og Norges Idrettsforbund. En viktig del består av de ulike aktørenes argumentasjon for og imot ordningen, samt hvordan disse argumentene kan forstås i forhold til interesser knyttet til posisjonene i idrettsfeltet. Analysen av prøveordningen og det bredere snowboardfeltet blir også sett i forhold til tidligere forskning på feltet. Helt til sist presenteres en punktvis liste over et utvalg av funnene som er gjort i studien.

For lesere som er interessert i enkelte områder av denne studien, kan følgende lynguide brukes: Hvis man er ute etter en kort innføring i hva snowboard er for noe, kan man lese kapittel 2 og 3. Hvis man er interessert i forskning på forholdet mellom individ og fellesskap, så kan kapittel 4, 7 og 8 anbefales. Hvis ordningen med direkte medlemskap er det man er opptatt av, så er det kapittel 5 og 6, som er tingen. Ønsker man å få med seg alt dette, så er det bare å dytte brillene godt inn mot neseroten og bla om til neste side.

Snowboard i inn- og utland

For folk som tilhører snowboardmiljøet i Norge er det viktig å presisere at det de holder på med er en brettssport, og ikke en skisport. Idrettsfamilien er bølgesurfing, windsurfing og skateboard, og ikke langrenn, slalåm, kombinert og hopp. Identifiseringen med andre brettaktiviteter gir også et hint om hvor i verden vi må lete etter røttene til snowboardkjøringen.

Bølger, asfalt og snø

Til tross for at enkelt trekker snowboardets historie tilbake til 1920-tallet (Humphreys 1996), er det vanlig å si at de første brettene som fungerte på snø kom på slutten av 1960-tallet (Heino 2000). Den såkalte *snurferen* var sterkt inspirert av brettene fra bølgesurfingen. Det var laget for å surfe på snøen. Med splitt-hale og finner under lignet det på en kort versjon av 1960-tallets store hit i USA, surfbrettet.

Det er også vanlig å knytte denne starten på snowboardkjøringen til det idegrunnlaget som preget surfekulturen i USA og Australia på 1960- og 1970-tallet. Brede samfunnsmessige endringer knyttet blant annet til arbeidsmarkedet førte til at middelklassens ungdom fikk tid til overs. Denne nyvunne fritiden ga opphav til det som har blitt kalt *den nye fritidsbevegelsen* (the new leisure movement) (Humphreys 1996). Ungdommen brukte den nye friheten til å stille spørsmål ved de etablerte politiske og sosiale systemene i samfunnene der de vokste opp. Et av områdene der ungdommen tok avstand fra det etablerte samfunnet var innenfor idretten. Ulike aktiviteter ble testet ut som ikke ble tilbudt av de etablerte idrettsorganisasjonene.

The new leisure movement involved individualistic, expressionistic and cooperative activities which placed emphasis on fun and personal growth rather than winning (Humphreys 1996:5).

Snowboard møtte i starten mange av de samme reaksjonene som surfing og skateboard tidligere hadde måttet leve med. Disse aktivitetene ble av mange

sett på som egoistiske, hedonistiske og de som drev med det ble sett på som uansvarlige. Det var udisiplinert ungdom som kastet bort tiden med surfing og skating (Booth 1994).

Blant annet på grunn av disse holdningene til snowboarderne ble brettene bannlyst i mange anlegg i USA og Australia. Det samme gjaldt her hjemme på 1970- og et stykke inn på 1980-tallet. Dette førte til at snurferne og andre med brett på bena var henvist til fjellsider og bakker på siden av og bakenfor de etablerte alpinanleggene. Snowboarderne måtte ta brettet på ryggen og kjøre ned i løssnøen. Dette bidro til mytifieringen av sporten og de som var gode til å kjøre. De to tre første gode kjørerne, som også selv bidro til utviklingen av brettporten, er i dag kjente og dyrkede personligheter innenfor sporten (NSBFs nettsider 2002). Det samme gjelder til en viss grad de første norske aktive kjørerne.

Disse hadde bakgrunn i surfe- og skatemiljøer i Oslo og Molde. Fra 1982 ble et trettittalls brett produsert under enkle forhold i Molde. I Oslo ble dette toppet med en hjemmeproduksjon av 200 brett som lignet på den amerikanske *snurferen*. I begge miljøer forsøkte man å få til et samarbeid med norske skiprodusenter, men uten å lykkes. En av årsakene kan ha vært forbudet mot brett i norske anlegg, som i følge Snowboardforbundet gjaldt helt frem til midten av 1980-tallet (NSBFs hjemmesider).

Det var omtrent på denne tiden at sporten begynte å få nok aktive til at det var verdt å invitere til nasjonale arrangementer. Det første norgesmesterskapet ble gjennomført i 1986. Samme år ble verdenscup for første gang arrangert. Året etter ble NSBF stiftet som et av de første snowboardforbund i verden. I 1991 ble det internasjonale snowboardforbundet (ISF) startet opp, og sporten økte i omfang utover 1990-tallet, både i Norge og ellers i verden.

I følge NSBF er snowboard fortsatt preget av å være en ung sport. Det utvikles stadig nye triks, teknikker og konkurranseformer. Likevel har et sett med aktiviteter og rammer for konkurranse satt seg. En kort beskrivelse av hovedtypene er nødvendig for å ha en referanseramme for de senere analysene av snowboardfeltet i neste kapittel.

Halfpipe

Pr. 2002 har de fleste sett snowboardere i aktivitet i en halfpipe i et av landets alpinanlegg, eller på TV. Som navnet tilsier dreier dette seg om et halvt rør, skåret på langs, og laget av snø. Halfpipen ligger i hellende terreng, noe som gjør det mulig for kjørerne å holde farten oppe når de kjører skrått nedover fra side til side. Veggene er ofte mellom 4 og 5 meter høye og ender i tilnærmet loddrett vinkel. Disse fungerer som hopp som gir luftige svev over pipekanten. Høyde på hoppene, triksene som utføres i luften, variasjon i programmet på vei ned pipen, samt stødigheten i landingene blir bedømt av et dommerpa-

nel nederst i bakken. I følge NSBF har halfpipe vært den mest populære konkurransegrenen både blant publikum og kjørere.

Carving

Dette er den grenen som ligner mest på alpine disipliner som man kjenner fra tidligere. I en tilnærmet storslalomløype kjører man på tid eller to og to løpere parallelt, der det er om å gjøre å komme først til mål. For å gjøre øvelsen ekstra utfordrende legges det inn et par mindre hopp i løypa. Det gjelder å ikke miste skjæret etter å ha passert disse hoppene. Dagens slalomski er inspirert av brettene som ble utviklet for å tåle høy hastighet og skarpe svinger i carvinggrenen.

Snowboardcross

Denne grenen ligner på motorcross. I heat på opptil seks personer kjører man ned en løype med doserte svinger, kuler og hopp. Det blir ofte kontakt mellom løperne og dristighet premieres. Det kjøres flere runder der såkalte taperheat gir en mulighet for de som er uheldige i en runde å likevel komme videre i konkurransen. Denne grenen har en sterkt voksende popularitet, i følge Snowboardforbundet.

Big jump/big air

Dette er en øvelse der store hopp og bratte unnaerenn gir mye tid i luften for de dristigste utøverne. Igjen er det dristighet, tid i luften og stødige landinger som det settes pris på. For eksempel gir det anerkjennelse å vente ut triksene i luften til like før landing. Dette krever nettopp dristighet og kontroll, som når en salto avsluttes i siste øyeblikk før brettet treffer bakken. Det settes ofte opp et *big jump* når snowboard skal vises frem i bygater eller på torg rundt om i landet. Både her og ute i anleggene akkompagneres konkurransene med lyssetting og høy musikk .

Slope style og andre aktivitetsformer

I anleggene er det et par måter til det er vanlig å variere snowboardkjøringen på. Det kan være store kasser av snø (*funbox*) der det er lettere å ta av og lande enn i en big jump. Det kan også være laget en enkeltstående buet vegg. Denne kalles en *quarterpipe* og gir høyere men kortere hopp enn *halfpipe*. Etter hvert er det også satt opp såkalte *rails*, dvs. trær eller stålrør som er lagt ned som et gelender eller gjerde. Her skal man skli med brettet på tvers. Når en eller flere av disse elementene settes sammen i et anlegg er det vanlig å

snakke om en *park* eller *snowboardpark*. Konkurranser i disse forskjellige elementene kalles *slopestyle*.

Utover disse disiplinene og andre mer lekfulle måter å bruke brettet på, er *frikjøring* den mest utbredte måte å stå snowboard på. Her står man, som navnet indikerer, uten regi, og ofte også utenfor anleggene. Som vi skal se i neste kapittel, var brettkjørerne uønsket i alpinanleggene i Norge og utlandet inntil for 15-20 år siden. Det gjorde at utøverne var henvist til denne typen frikjøring, noe som senere har bidratt til at denne formen for snowboard har hatt en spesiell status i miljøet.

Topp og bredde i snowboard

Snowboard er ikke som andre idretter, i følge de ansatte i Snowboardforbundet (NSBFs hjemmesider 2002). De har rett i at det er flere sider ved denne sporten som gjør den annerledes i forhold til tradisjonelle idretter. Uttalelsen fra forbundet var myntet på at snowboard er en ungdomsbevegelse, en måte å leve på. Ser vi med nøkterne øyne på denne påstanden, kan vi slå fast at snowboard holder på ungdommene i større grad enn andre idretter, som vi skal se i kapittel 5. Her er det imidlertid to andre viktige kjennetegn ved snowboardfeltet i Norge som jeg skal ta opp.

Det ene er knyttet til hvordan eliten er fordelt innenfor og utenfor forbundets organisering. Det andre handler om hvilken rolle de idrettsinterne mediene spiller for spredningen av holdninger og verdier fra eliten til den dedikerte allmennheten i snowboard-Norge. Men først er det viktig å gi noen beskrivelser av hvem det er som står snowboard i Norge.

De som står på brett

Under intervjuene ga de ansatte i Norges Idrettsforbund uttrykk for et syn på den typiske snowboardkjøreren som var farget av mediens fremstilling av sporten. Dette var mine informanter da også klar over. Til tross for dette var enkelte klart negative til de holdningene som de mest profilerte utøverne tidligere hadde formidlet gjennom de nasjonale mediene. Når jeg konfronterte de som jobbet i særforbundet med den kritiske grunnholdningen som enkelte aktører i NIF hadde til sporten, kontret de ved å peke på hvor stort omfang sporten har i Norge. Det er først og fremst en breddeidrett! Det betydde likevel ikke at man i NSBF tok avstand fra de mest profilerte utøverne. Men, det var et tegn på at eliten i snowboard er litt annerledes skrudd sammen enn for mange andre idretter. Denne kompleksiteten måtte særforbundet forholde seg til i sin daglige drift.

Men la oss starte med bredden. Basert på tall fra sportsforretninger over hvor mange brett som er solgt, regnet man i NSBF med at rundt 250 000 sto på brett her i landet i løpet av 2001. Hvilke grupper dette var, kjenner vi lite

til. Ungdomsprofilen blant de som er organisert kan tyde på at det også er mange unge blant de som står i bakken uten å ha et formelt forhold til aktiviteten.

Familie- og helgekjørere

I følge de ansatte i Snowboardforbundet består de uorganiserte blant andre av gruppen *foreldre med barn* og *helgegruppen*. Dette er grupper som har glede av aktiviteten, men som ikke ser noen fordeler med å melde seg inn i klubb.

Helgegruppen består av ungdom og eldre som kjører noen helger i løpet av sesongen. De ønsker å prøve noe nytt, og har kanskje både slalomski og telemarkski på loftet. Kanskje fortsetter de å stå på ski selv om de står en del på brett. De ser ikke på seg selv som snowboardere, men føler kanskje noen av verdiene når han/hun tar på brettet (Generalsekretær NSBF august 2002).

Likevel var dette bare en av flere måter å drive aktiviteten på. Det foreligger ingen undersøkelse om hvordan de brede massene bruker brettet, når og hvem de står sammen med osv. Vi lar derfor denne klart største gruppen brukere av brett være og går over til grupper som har et mer pasjonert forhold til brettet. La meg først nevne de kjørerne som ikke er organisert av Snowboardforbundet. Inndelingen er hentet fra forbundets folk, som var klare på at listen over grupper verken er fullstendig eller spesielt nyansert. En kjører kunne for eksempel tilhøre flere enn én av kategoriene jeg nevner nedenfor. Inndelingen gir likevel et bilde av at det er viktige aktører i dette sportsfeltet som ikke tilhører den organiserte eliten.

Klikker og gjenger

Dette er nettverk ungdommer som kjører mye og sammen med andre. De er de første som kommer i anleggene om morgenen og de siste ut om kvelden. De er ikke organisert, men likner mer en vennegjeng. I løpet av en sesong blir det mange timer på brett for disse menneskene, og de tilbringer minimum en helg på Stryn eller Folgefonna om sommeren. Filmer og blader om snowboard er sentrale ingredienser i disse miljøene. Her ser man på seg selv som snowboarder, men drømmer ikke om å komme på landslaget eller om en fremtid som profesjonell. Det er frikjøring og puddersnø som er idealet for disse gruppene.

De som henger i butikken

Enkelte skateboard og snowboardbutikker tiltrekker seg egne kretser eller grupper. Det kan være ramper i butikkene, noe som gjør at de likner på regulerende ungdomsklubber. De blir sentra for aktiviteter så vel som sosiale knutepunkt. Eksempler på slike butikker er *Base* i Bergen og *Session* i Stavanger. De yngste som henger på disse stedene ser opp til de eldre som jobber i butikken. Disse er ofte habile kjørere.

Det finnes også andre miljøer som er knyttet opp mot den kommersielle delen av snowboardfeltet. Dette er kjørere enkeltvis eller som grupper er sponset av snowboardprodusenter (for eksempel *Extrem*). Begge disse gruppene vil man kunne finne igjen blant *klikkene* jeg nevnte over, eller som medlemmer i klubbene som er en del av forbundet.

De som lager bladene

En annen del av miljøet er knyttet til produksjonen av spesialiserte blader. Det finnes ett dominerende norsk snowboardmagasin. Bladet *Playboard* er i sin helhet viet brettssport, spesielt skateboard og snowboard. Mange av de som står bak dette bladet har bakgrunn fra miljøet i Hemsedal, som jeg nevnte tidligere (Totten Happy Campers (THC) – se Christensen 2001). Deler av dette miljøet var kritiske til Norges idrettsforbund og særforbundet NSBF på slutten av 1990-tallet. Ett av kritikkpunktene var at NSBF fokuserte for mye på konkurranser og eliten innenfor sporten. De siste årene har imidlertid vært samarbeid mellom *Playboard* og Snowboardforbundet. Magasinet sendes ut til alle forbundets direkte medlemmer og medlemmer av klubbene med et bilag produsert av forbundet. Det er medlemsbladet *Pulp News* som blir stukket inn i utsendelsene. Ett av styremedlemmene i forbundet er samtidig skribent i *Playboard*, og tidligere medlemmer i THC har vært aktive på landslaget. Begge deler kan sees som tegn på at avstanden mellom de to miljøene blir mindre.

Et annet norsk blad som leses av snowboardere er magasinet *Fri Flyt*. Her kombineres reportasjer om snowboard med skistoff.

De som er på siden av landslaget

Snowboard er ikke den eneste sporten der man har gode utøvere som ikke vil være med på landslaget selv om de er gode nok. Det er nok å nevne fotballspillerne Erik Mykland, Ørjan Berg og Jan Derek Sørensen. Likevel er det ikke så enkelt å finne eksempler fra individuelle idretter. I snowboard hadde landslaget lenge en spesiell status, sammenlignet med andre sporter. Det var ikke noen selvfølge at denne samlingen individer var de beste i de ulike grenene av snowboard.

I følge de ansatte i Snowboardforbundet var det tre ulike nivåer av utenforskap i 2002.

På linje med landslaget sto en drøy håndfull individer av begge kjønn som tidligere hadde kjørt med de norske fargene på brystet og hadde gjort det bra. Nå hadde de valgt å stå utenfor uten at dette var et resultat av noen konflikt med NSBF. Enkelte av disse var også knyttet til snowboardklubber. Det var en allmenn oppfatning at disse individene hadde vært aktuelle for landslagskjøring hvis de «hadde meldt seg på».

På nivået under disse kjørerne fant man en gruppe som tidligere hadde vært på landslaget, men som ikke hadde nådd helt opp i internasjonale konkurranser. Disse fortsatte å leve av snowboard, men i en tilværelse utenfor landslaget.

Både klubbliderne og de ansatte i Snowboardforbundet var enige om at en oversikt over den norske snowboardeliten ville mangle en vesentlig brikke hvis ikke Terje Haakonsen ble nevnt. De var også klare på at det ikke ville være galt å si at denne utøveren befant seg på et nivå som likt med, eller over landslaget på flere områder. Etter mange år blant de beste i verden hadde Haakonsen en høy stjerne ikke bare pga sitt sportslige innsats, men nøy også respekt for måten han forvaltet sitt talent på. Det var en utbredt oppfatning at han hadde frontet verdier som uavhengighet og anti-konkurranse på en verdig måte. Han hadde klart å bevare sin integritet i balansegangen mellom kommersielle kontakter og idealet om friheten på brettet. Til tross for at Håkonsen ikke deltok på landslaget, mente generalsekretæren i Snowboardforbundet at det ikke var noe problematisk forhold mellom han og organisasjonen. Hun skriver «Terje Håkonsen – han er bare seg selv. Han gjør som det passer ham, men bidrar gjerne til NSBF. Det kan for eksempel være ved at han blir med på NM» (mail fra NSBF 23.09.2002).

Det er som sagt ikke vanlig av utøvere som har vært, og er blant de beste i landet, ikke er med på landslaget i en individuell idrett. Det ville vært utenkelig at for eksempel Bjørn Dæhli i sine suverene år skulle sitte på Skjenningsstua i Nordmarka mens resten av landslagets langrennsløpere halset forbi på Holmenkollens femmil. I sær hvis utøverne visste at han satt der med kakao-koppen og hadde vunnet hvis han bare hadde stilt opp. Enten trapper man ned, eller så er man med, er normen.

I likhet med flere av de andre gode kjørerne som står utenfor landslaget, har utenforskapet gjort Håkonsen til et yndet objekt i de nasjonale mediene.

De organiserte

Av de som er organisert av Snowboardforbundet kan vi skille ut tre typer medlemmer i tillegg til landslaget. De som er en del av prøveordningen med direkte medlemskap omtales utførlig i kapittel 5. I tillegg til disse har man

medlemmene i de rene skate- og snowboardklubbene, og til sist medlemmene i de ordinære fleridrettslagene. Til sammen var det ca. 5500 personer som falt inn under en av disse tre kategoriene i 2001.

Landslaget talte rundt femten utøvere i samme år. Disse var delt inn i et superlag med noen få kjørere som fikk dekket det meste av sine utgifter. På nivået under var et lag med rundt ti kjørere som arbeidet under mindre støtte.

På lagene var det først og fremst eksperter på *halfpipe*, men noen deltok også i *slope style* og *big air*. Det ga anseelse å være allsidig, dvs. at kjørerne var gode i flere disipliner. Det var ansatt en landslagstrener, men holdningene blant de som var med på landslaget var likevel annerledes enn for kollegaene som drev med langrenn. Det er ikke rom for å gå inn for eksempel på de spesielle holdningene til trening og konkurranse som disse utøverne hadde. Aktiviteten sto i fokus og skygget over de formelle linjene. Snowboard ble oppfattet som «noe man gjør sammen», også på dette nivået. Et eksempel på dette var holdningene til landslagstreneren.

Toppkjørerne klarer seg ikke uten landslagstreneren, men de ser ikke på ham som en som er betalt og innhyrt fra forbundet. Han er liksom ikke en del av forbundet. Han er brettkjører (Generalsekretær i NSBF 22.10.2001).

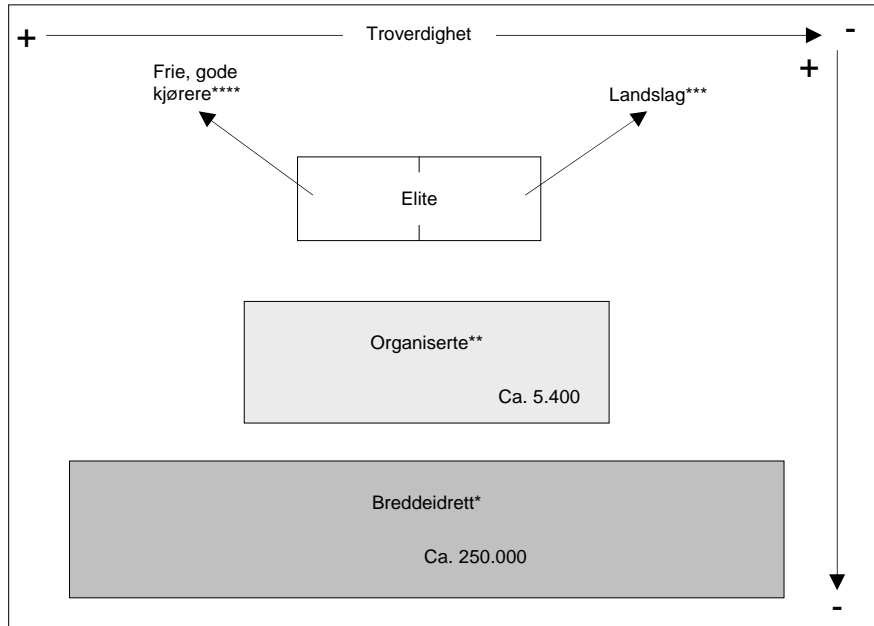
I følge generalsekretæren i NSBF arbeidet man i 2002 med en bevisstgjøring blant annet rundt trenerens rolle på landslaget. Hun mente derfor at kjørerne ved inngangen til vintersesongen 2002/2003 var mer klar over viktigheten av landslagssjefens innsats som tilrettelegger og veileder.

En todelt elite

Hvorfor er denne detaljerte gjennomgangen av de forskjellige grupperingene i snowboardeliten viktig? Årsaken til det er at noen av holdningene som jeg møtte i intervjuene med representanter for Norges Idrettsforbund, rettet seg mot enkelte deler av denne eliten. Jeg kommer tilbake til hvordan dette skal forstås.

Jeg mener det er riktig å snakke om en todelt snowboardelite. Den ene delen vil da bestå av kjørere under NSBF-regi, dvs. de ulike delene av landslaget. Den andre vil være en broket samling av gode, frie kjørere som står utenfor dette organiserte fellesskapet. Hvis vi holder på denne grovinndelingen av eliten, så kan snowboardfeltet fremstilles som i figur 1.

Figur 1. Snowboard i Norge

I kapittel 7 vil jeg gå nøyere inn på relasjonen mellom de to delene av eliten og kommentere hvilken rolle NSBF får når de må forholde seg både til de frie kjørerne og til NIF-systemet. I figur 1 har jeg også satt inn stjerne-tegn (*) og markert de ulike nivåene med alt fra en til fire stjerner. De er satt inn for å indikere ulike nivåer av *troverdighet* (*credibility*). I denne sammenheng betyr det hvor nærme idealene eller verdigrunnlaget, de ulike gruppene er.

Normen om å være uavhengig, eller fri, kan brukes som eksempel. Denne beskrives i Christensens (2001) studie av snowboardmiljøet i Hemsedal på 1990-tallet og blir også omtalt på NSBFs hjemmesider. Kontrollen over kjøringen skal ligge hos utøverne selv, og ikke være avhengig av hva andre bestemmer – det være seg trenere, kommersielle sponsorer eller internasjonale skiforbund. Leken har denne karakteren av å være fri, og idealet om fravær av alvor blir nevnt som sentralt i snowboard. Ser vi på toppen, de som leker mest og best, er det gruppen øverst til venstre i figur 1. Her har jeg satt fire troverdighetsstjerner.

Flytter vi blikket litt lenger til høyre i figur 1, ser vi at *landslaget*, den andre delen av eliten, har bare fått tre stjerner. Disse kjørerne er like gode eller bedre i enkelte øvelser, men vil likevel måtte forsvare at de underlegger seg disiplineringen og organiseringen som følger med det å delta på de nasjonale lagene. De opererer med én *frihetsgrad* mindre, kunne man si. Det er heller ikke sikkert at det virkelig er slik at disse kjørerne er mindre frie, men det er

heller ikke poenget her. Poenget er at de *oppfattes* som om de er det av seg selv og andre. Deres disiplinering og distansering fra idealet om lek må kommenteres og forsvares hvis legitimiteten i feltet skal beholdes.

I forkant av OL i 2002 kom det oppslag i mediene om motsetningene mellom de to delene av eliten i det norske snowboardmiljøet. Terje Håkonsen representerte de frie gode kjørerne og var kritisk til landslaget og det olympiske arrangementet i sin allmennhet. Avisen VG siterte Håkonsens uttalelser som var kommet i et TV2 program om utøvere som var kritiske til OL (VG 19.01.2002).

Snowboardlandslag virker ganske fjernt for mange av oss snowboardkjørere, på grunn av at vi alltid har heist brettet – vi har aldri heist noe flagg.

En av landslagkjørerne reagerte på at Håkonsen ikke var villig til å ta ansvar for sportens utvikling i Norge, slik blant andre NSBF gjorde.

Det er flere grunner til at vi kjører på landslaget. En av dem er på grunn av lagstøtten vi får, men den viktigste grunnen er at landslaget finansierer driften av NSBF sine aktiviteter (VG 19.01.2002).

Denne kjøreren fortsatte ved å vise til betydningen av Snowboardforbundets innsats i form av klubbstøtte, veiledning, avvikling av Norges Cup osv. Å kjøre på landslaget ble fremstilt av VG som den ansvarlige holdningen. Interessant nok fremhever landslagskjøreren til sist at det å være med på laget er *frivillig*, og at de «heller ikke er flau over å kjøre med det norske flagget på brystet» (VG 19.1.2002).

På nivået under i figur 1, finner vi de *organiserte*. De var medlemmer av klubber eller direkte av Snowboardforbundet. For å indikere hvor høy stjerne disse har blant andre på brett, har jeg gitt dem to stjerner. Det vil selvfølgelig variere hvor sterkt disse kjørerne identifiserer seg med snowboardverdiene, og hvor gode de er, men det er likevel et poeng at disse er en viktig del av det større løst definerte snowboardfeltet. Også her er det mange som forholder seg aktivt til blader, magasiner og videoer både som lesere og bidragsytere. Man vil finne både aktive kjørere som har øynene rettet mot en fremtid på landslag og internasjonal suksess, og som derfor er opptatt av trening og konkurranser. Mine informanter antok likevel at for de fleste var det aktiviteten og fellesskapet som sto i fokus.

Helt nederst i figur 1 har jeg plassert de som kjører snowboard som en hobby blant flere aktiviteter. Foreldre-barn og helgekjørerne nevnte jeg tidligere som eksempler fra denne bredt sammensatte gruppen av fritidskjørere. Jeg har satt én troverdighetsstjerne også ved denne gruppen. Hvordan kan det ha seg? Har en krøkkete far på førti som roper dårlige råd til sin mye bedre 10 år gamle datter på brettet foran, noe troverdighet i den sammenhengen det

brukes her? Har han noen snowboard-troverdighet? Uttrykker han frihet, opprør og lek? Holder man bildet av denne faren på netthinnen, er det kanskje vanskelig å svare ja på dette. Jeg vil likevel hevde at det er riktig å snakke om troverdighet også for denne gruppen kjørere.

For folk som ser nybegynnere og svakere kjørere vil kanskje ikke tenke for mye over at disse står på brett. Det er det jo mange som gjør etter hvert. Men, for dem selv, og selv for faren eller moren på 40, mener jeg at det vil streife dem at det å stå på brett er noe annet enn å gå langrenn i marka eller spenne på seg slalomskiene. Deres tanker vil gå til mediebrakte bilder av gutter og jenter med mye talent og erfaring som svever høyt over et hopp, kanten på en halfpipe eller suser ned over uberørt nysnø. Gruppene med tre og fire stjerner i denne oversikten gir et svakt gjenskinn ned til de som (ennå) ikke lever for og av snowboard.

Bildet som tegnes i figur 1 er selvsagt en grovt og forenklet. Som jeg har vist kunne for eksempel snowboardeliten ha vært delt inn i flere grupper enn to. Likevel nikker mennesker som kjenner feltet gjenkjennende til denne skissen som er gitt i figuren.

Jeg har omtalt de som driver med snowboard i Norge som et *felt*. Ett krav for å kunne snakke om felt er at menneskene vet om de andre som driver med samme aktivitet. Til dette hører at man vet at de andre vet om en selv. Dette er ikke mer mystisk enn at for eksempel nybegynnere på brett vet om de som er gode til å stå og kan gjenkjenne dem. Omvendt kjenner en rutinert kjører meget lett igjen en nybegynner. De anerkjenner at de driver med samme aktivitet, men at de befinner seg i ulike deler av snowboardfeltet.

Andre aktører på snowboardfeltet

Jeg nevner dette her for å antyde at det er flere aktører som må sies å tilhøre dette feltet. Flere må til for at snowboardaktiviteten skal kunne fremstå slik den fremsto i Norge i 2002. Eierne og driverne av alpinanleggene rundt om i landet er eksempel på viktige aktører som ikke selv nødvendigvis har ski på bena. Skepsisen til snowboard som var utbredt i en tidlig fase på 1990-tallet gikk etter hvert over til et aktivt samarbeid om utvikling av snowboardparker og allmenn tilretteleggelse for denne aktiviteten. De kommersielle aktørene må også nevnes. Forholdet mellom disse og så vel topputøvere og en førstegangs brettkjøper kunne være verdt en egen studie. For elitekjørerne gjelder det å lykkes i balansegangen mellom integritet og økonomisk overlevelse. For den jevne konsument av brett, bindinger, støvler, hansker, luer, bukser, jakker og alle andre effekter, gjelder det å finne det rette merket. Og et interessant spørsmål her er hvordan vet han eller hun det? Hvordan vet en åtte-, ti-, og tolvåring hva slags brett det er som «gjelder i år»? Jeg kommer straks tilbake

til dette spørsmålet. Men først må et par aktører nevnes som er med på å forme snowboardfeltet.

I forlengelse av de kommersielle selskapene som utvikler, produserer og selger snowboardprodukter, finner vi *eventselskaper* som stiller i stand showpregete arrangementer i løpet av vintersesongen. Disse er tildels i direkte konkurranse til NSBFs ordinære rennprogram, den såkalte Norges-cupen. Typiske events er hoppkonkurranser i handlegater eller andre steder utenfor de tradisjonelle anleggene. Det kan også være såkalte cross-over events, det vil si at det for eksempel konkurreres i motorcross og snowboard på samme dag. Felles for disse arrangementene er at deltakerne plukkes ut av arrangørene.

Norges snowboardforbund har i følge de ansatte et ambivalent forhold til disse kommersielle aktørene og deres arrangementer.¹ Samtidig som de konkurrerer om oppmerksomheten og det ikke er klart hvor godt sikkerheten blir ivaretatt, vil forbundet heller ikke ta avstand fra dette markedet. Det har vært foreslått fra NSBFs side at eksperter herfra kunne komme inn for å sikre arrangementene teknisk. En slik avtale har man ikke fått til. Arrangementene skaper irritasjon i forbundet fordi de kommersielle selskapene skummer fløten av deres arbeid med rekruttering og promovering av snowboard.

Den siste aktøren som skal nevnes her er NSBF. De spiller en viktig rolle i snowboardfeltet. Med tilknytningen til NIF i ryggen sikrer forbundet kontinuitet i arrangementer og internasjonal satsing, et sentrum for idretten i Norge, et knutepunkt for henvendelser fra anleggsansvarlige og nye klubber. Blant annet gjennom tilstedeværelse på egne og andres arrangementer, samt gjennom utgivelsen av Pulp News, er Snowboardforbundet et synlig organiseringssentrum for denne aktiviteten.

Blant alle disse aktørene som jeg har nevnt formidles det verdier, normer og holdninger om hva snowboard bør være, hva det betyr å stå på brett, samt mer konkrete koder om hva slags triks og utstyr det er som gjelder akkurat *nå*. Spørsmålet er hvordan disse ideene spres.

Medienes rolle som formidlere

Flere av mine informanter var opptatt av at mediene på snowboardfeltet spilte en annen rolle enn i mange andre idretter. Årsaken, mente de, var det tette forholdet mellom utøverne og bladene, magasinene og filmene. Selv blant de nest beste kjørerne var det rom for å feste egne hopp, triks og kjøring i vakre omgivelser til fotofilm og video. Bilder og filmer kunne så selges til mer eller

---

1. Eksempler her er de kommersielle selskapene X-sports, Small-Axies, Cross-Over Events, samt arrangementet Arctic Challenge. I dag informerer NSBF sine medlemmer om arrangementer der disse aktørene står bak.

mindre ideelle selskaper, eller spres gjennom uformelle kanaler. Sporten var ny nok til at det stadig ble oppdaget og prøvd ut nye teknikker og kjørt i ferske omgivelser.

I neste omgang kunne andre kjørere lese om og studere de nyeste triksene fra inn- og utland. Så bar det ut i bakken for å sette lærdommen ut i praksis. I blader og på filmene formidles selvsagt en rekke mer eller mindre bevisste budskap parallelt med høye hopp og mengder med nysnø. Disse gjelder utstyr og klær, men også holdninger og ideer om hva som er det gode liv for snowboardere.

I Norge er det brettbladet *Playboard* og ski- og snowboardbladet *Fri Flyt* som dominerer på magasinsiden. Men lett tilgjengelig finnes også et bredt tilfang av internasjonale blader, magasiner og videofilmer.

Fortsatt ungdommens favoritt?

Helt til sist i dette kapitlet om snowboardfeltet kan det være på sin plass med en kommentar til relasjonen mellom denne aktiviteten og tilgrensende sporter. Er det sånn at snowboard har hatt sin storhetstid i Norge og at andre vinteridretter nå vil overta rollen som ungdommens favoritt? Høsten 2002 kunne *Aftenposten* melde at ungdommen nå foretrakk nye typer carvingski fremfor brett. Ski var in og snowboard var ut, i følge artikkelen (*Aftenposten* 14.10.2002). Nå var ikke det oppslaget basert på noen forskningsmessig utarbeidete tall, og man kunne derfor blåse av hele problemstillingen. Her er likevel spørsmålet relevant, fordi man kunne hevde at ordningen med direkte medlemskap var knyttet til snowboard alene, og hvis denne sporten var på vei ned, så var problemstillingen ute av verden. Humphreys (1996) rapporterte om at snowboard var på vei «ut», og var ved å miste kraft som identitetsmarkør i New Zealand allerede for seks år siden. I Norge er det lite som bekrefter disse antagelsene. Til tross for den eksplosive økningen i antall brett som ble solgt fra slutten av 1990-tallet og de første årene inn i det nye årtusenet, beholdt aktiviteten assosiasjonene til de grunnleggende snowboardverdiene. De tallmessige uttrykkene for idretten pekte heller ikke i retning av noen nedgang i popularitet pr. høsten 2002.

Samtidig pågår det hele tiden et intenst utviklingsarbeid for å komme frem til nye vintersportsaktiviteter. Nye typer brett og ski blir utviklet i rask takt (*Aftenposten* 14.11. 2002). En sentral aktør i norsk idrett var blant dem som mente at snowboard hadde en god sjanse til å bli et vedvarende innslag i vinterbakkene:

Det kan hende at brettformen endres, i dag er det miljøer som bare jobber med teknologiske innovasjoner for å komme med neste generasjons vinteridrett. Kite-seiling er kommet fra disse miljøene. Denne fungerer både på vann og på

land. Men, det er lettere å bli god på brett på snø enn surfing eller kite-seiling (16.08.02).

Det at snowboard er lett å lære for barn som ikke allerede er vant til å stå på slalomski er et poeng som ble vektlagt som en fordel for brettporten. Den samme informanten hadde klar oppfatning av at dette var viktig for å kunne rekruttere *dagens ungdom*.

Brett er «kult» og lett å lære. Terskelen er faktisk lavere enn for å stå på ski. Ungdom vil ha instant opplevelse, og da er det viktig at man kan lære det raskt. Det blir noe annet enn lange langrennsturer. Barn og unge er uvante med å gå langt – de kjøres til skolen etc. Snowboard har kulturen i tillegg, med bakke og musikk. Det passer ungdommen (16.08.02).

Uavhengig av hvilken utvikling snowboard vil få i Norge de neste årene, er det liten tvil om at elementer fra denne sporten – som egne *lekeområder* i alpinanleggene (snowboardparker) – er noe som vil henge med vinteridrettene videre.

Fragmenterte fellesskap?

Idretten fikk begrenset oppmerksomhet fra samfunnsforskere i Norge frem til midten av 1990-tallet. Ett av spørsmålene som man da tok tak i, er svært relevant for denne undersøkelsen. Hvordan skal vi forstå nye former for samhold mellom mennesker? Denne problemstillingen peker utover det snevre idrettsfeltet. Den er like sentral for dem som er opptatt av forholdet mellom individer og kollektiver i sin allmennhet som for vårt studieobjekt her – ordningen med direkte medlemskap. For å håndtere dette spørsmålet trengs det noen begreper og forståelsesrammer fra forskningen om fellesskap og frivillige organisasjoner.

En inngangsport til en teoretisk diskusjon av medlemskap er å ta utgangspunkt i en tese om hvordan det står til i forholdet mellom individ og kollektiver. Det man kunne kalle *modernitetsteser* lyder omtrent slik: modernisering leder til at normative fellesskapsstrukturer yter stadig mindre innflytelse over individet. Hva som menes med modernitetsbegrepet kommer jeg tilbake til om litt. Man kan være uenig med denne tesen, og hevde at det bare har vært ubetydelige endringer i viljen til kollektiv handling de siste par hundre år. Her kommer jeg likevel til å la denne tesen om at det har skjedd en endring ligge til grunn for diskusjonen.

Grovt sett kan vi si det er to syn på fremtiden for de sivile fellesskapene mellom mennesker. Det ene kan vi kalle pessimistisk, mens det andre er optimistisk.

Det er mange store navn fra samfunnsforskningen som hører til den første posisjonen. Putnam (1993), Etzioni (1996) og Fukuyama (1997), har alle som utgangspunkt at den sosiale kulturen trues av forfall. Mennesker forholder seg mer utvendig og instrumentelt til hverandre enn de gjorde tidligere. Den sosiale tilhørigheten og den omsorgsmessige selvfølgheten i omgang med andre, gjerne i lokale omgivelser, er truet eller forvitret. Til tross for at det er litt uklart hvordan disse idealfellesskapene egentlig så ut (Favell 1998), og om det virkelig var bedre i dette henseende tidligere, mener de at menneskene i den moderne verden har mistet noe man må finne tilbake til. En versjon av dette er den kommunitaristiske bevegelsen i USA, ledet an av Amatai Etzioni (1996), der ressurser brukes på å revitalisere lokalt baserte sosiale og frivillige felles-

skap. Det moderne mennesket har fridd seg fra normative forpliktelser og tradisjoner. Det står igjen alene som individ, men som et menneske uten noen meningsfull sammenheng å skulle handle innenfor. Ved å tømme tilværelsen for tilhørighet, tømmes den samtidig for mening. Ifølge denne posisjonen medfører denne situasjonen at sjansene øker for kriminalitet, isolasjon og allmenn normløshet.

De som holder en knapp på den motsatte posisjonen, som ser utviklingen som noe positivt, deler diagnosen med sine kolleger. De siste par hundre år har religion og tradisjon mistet sin påvirkningskraft i mange deler av verden. Dette har gjort det mulig for mennesket å handle fritt fra tidligere autoritetsstrukturers tvang (Renaut 1997). Man kunne kalle dette en positiv tolkning av modernitetshypotesen (Lorentzen 2002).

Det er viktig å få med at de bekymrede forskerne på ingen måte er tidlig ute med tanken om at et samfunn med sterke kollektive verdier kan tilhøre fortiden. Tankegangen har mange likhetstegn med ideer man finner i de tidligste klassiske sosiologiske verkene. Ferdinand Tönnies (1887) gjorde for eksempel en grundig analyse av forholdet mellom *Gemeinschaft* og *Gesellschaft* (grovt oversatt: *samfunn* og *selskap* Østerberg 1980). Forenklet kan vi si at han var opptatt av fellesskap basert på henholdsvis nære, innvendige relasjoner eller på utvendige, instrumentelle mellommenneskelige forhold. Det lå i kortene for Tönnies at den siste samfunnsformen var ved å trenge seg inn på den førstes område. Et viktig poeng for ham var likevel at begge former for sammenbinding mellom mennesker var til stede, selv der den ene var mest fremtredende. Poenget med å trekke inn disse gamle tankene her er å komme med et alternativt *både* – og til forfallshypotesen. I stedet for å si at tidligere i historien har det vært varme og nære fellesskap som nå er umuliggjort for eksempel på grunn av markedslogikkens utbredelse, kan man si at det vil være variasjon i miksen mellom *Gemeinschaft* og *Gesellschaft*, men at de to trekkene alltid vil være tilstede samtidig i ulike deler av samfunnet.

Overført til idretten og snowboard blir oppgaven for forskere å lete etter nye fellesskapsformer, snarere enn å si at alt var bedre før når alle stilte på dugnad med stort smil om munnen og ti liter vaffelrøre på kjelken. Hvis man aksepterer at dagens (idretts)ungdom fremstår som mindre opptatt av de tradisjonelle fellesskapene (les klubbene), så blir spørsmålet hva slags fellesskap man da skaper. Man må lete etter *gemeinschaftsrelasjoner* i nettverk og blant unge med felles interesser. Empirisk kan dette for eksempel ha form av normfellesskap, dvs. felles sosiale regler, eller ritualer.

En forsker som har tatt denne utfordringen er norske Håkon Lorentzen (2002). I motsetning til forfallsprofetene hevder han at man kan finne nye former for fellesskap blant dagens ungdom. Mens andre snakker om at de moderne menneskene mister kontakten med det fellesskapet som de vokste opp som en del av (de er *disembedded*), er Lorentzen opptatt av at det også er bånd mellom mennesker som tilsynelatende henger sosialt i løse luften.

For det første er det klart på et dybdesosiologisk nivå at vi alle har vårt utspring i et verdi- og språkfellesskap. Uten slike omgivelser vil det verken være mulig å handle eller å forstå seg selv. Identitet er avhengig av andre som betyr noe for en selv. Vi har med andre ord alle en bakgrunn i et fellesskap som er språklig, lokalt i en eller annen forstand og som har formidlet et verdigrunnlag.

For det andre vil man kunne snakke om forholdet mellom individet og fellesskapet på en måte som nærmer seg diskusjonen om nye medlemskapsformer i Norges Idrettsforbund. Lorentzen mener man kan se tegn på at nye fellesskapsformer tar over når de gamle slippes. Han ønsker å finne ut hvilke nye sosiale fester ungdommen har, og hevder at det skjer en *re-embedding* i en sosial sammenheng (Lorentzen 2002:10).

Kan vi for eksempel snakke om et snowboardfellesskap, selv mellom ungdom som ikke treffes? Hvilke kjennetegn har i så fall dette fellesskapet og hvordan holdes det ved like? Hvordan står ordningen med direkte medlemskap i NSBF i forhold til den mer allmenne diskusjonen om nye koplingsformer mellom individet og kollektivet? Jeg kommer tilbake til disse spørsmålene i kapittel 7.

Kollektivism og individualisme

Et startpunkt for en diskusjon av medlemskapet på dette nivået er å trekke ut et kontinuum mellom to ekstreme former for medlemskap, *ren kollektivism* på den ene siden og *ren individualisme* på den andre.

Et medlemskap av den første typen innebærer at individet fullt ut underkaster seg kollektivets vilje, og at dette er en underordning som varer over tid. Her foreligger det en diffus og langsiktig avtale mellom medlemmet og fellesskapet, der den enkelte forplikter seg til å virke til beste for kollektivet. Det som individet bidrar med til fellesskapet skal nytes av fellesskapet. I ekstrem form kjenner man dette for eksempel fra enkelte religiøse sekter, der enkeltmennesket blir et rent instrument for kollektivets målsettinger.

Det andre ytterpunktet er ren individualisme. Her inngår den enkelte i den grad det gagnar en selv. Medlemskapet gir en rett til å motta et spesialisert og avgrenset gode. Relasjonen mellom individ og fellesskap kan sammenlignes med forholdet mellom kunde og produsent. Organisasjonene må ha et spesielt *produkt* som passer meg her og nå. Det individualistiske medlemmet er *tro-løst*, og forlater organisasjonen eller kollektivet så snart fordelene ikke oppleves som store nok (Lorentzen 2002). Resultatet av denne typen relasjon kan være at medlemskapet blir *flyktig*. Det helt ekstreme tilfellet ville være en «one event membership», noe som er vanskelig å tenke seg. Medlemskapsbegrepet blir her presset. Kanskje er et én dags «medlemskap» på Smartclub det nærmeste man kan komme et slikt grensetilfelle.

Men et lite skritt inn på linjen fra det individualistiske ytterpunktet, kan man finne en posisjon som antagelig er relevant for diskusjonen om direkte medlemskap. Det er ikke uvanlig å beskrive snowboard nettopp som en individualisert idrett (Christensen 2001). En del av opplevelsen av det å stå på brettet refererer til et kroppsindre, til en opplevelse av mestring og kontroll. Christensens norske informanter beskriver det å stå ned en fjellskrent med puddersnø som et rush, kick eller ekstase (2001:117). Er det kun dette som gir handlingen mening, eller er man avhengig av andre for at aktiviteten skal være meningsfull. Når man står sammen med andre, står man da virkelig sammen, eller er det bare parallelle indre hendelser i snødekkete fjellsider? Kanskje er det snakk om forskjellige typer fellesskap ettersom hvor man befinner seg i det jeg tidligere kalte snowboardfeltet.

Det viktige her er å få etablert noen tanker om spennvidden mellom de to ekstreme formene for holdning til fellesskap. Hvis vi overfører dette til typer av måter å forholde seg til hverandre på, vil vi på det ene ytterpunktet finne forestillingen om *stammen*. Denne er kjennetegnet av tette, familielignende bånd. Hyppige ritualer sikrer sammen med geografisk nærhet sterk sosial tilhørighet. På den andre enden vil igjen det sterke individet stå. Dette er troløst overfor eventuelle fellesskap det ville inngå i.

Jeg har brukt begreper som *individualisering* og *modernitet*, uten å gi disse et spesifikt innhold. Det er heller ikke enkle fenomen jeg her har brakt inn i spill, og det er bare rom for noen kursoriske bemerkninger. Med *individualisering* mener jeg en prosess der det enkelte mennesket gradvis løsrives fra føringer og forventninger fra historiske og aktuelle omgivelser. Bevisstheten om en selv som et «prosjekt» som er under stadig utforming, vil være et element i denne prosessen. *Modernitet* er om mulig en enda større utfordring å beskrive på to linjer. Det jeg sikter til er en fase i den brede samfunnsmessige utviklingen, der teknologiske og ideologiske elementer har bidratt til en eksplisittgjøring og offentlig refleksjon over forhold man tidligere tok for gitt. På ett vis er dette en parallell til individualiseringen på samfunnsnivå. Et tredje begrep som bør kommenteres er *identitet*. I en forenklet utgave kan man nøye seg med å si at dette er svaret man får ved å spørre tre spørsmål: Hvem er jeg?; Hvem er vi?; og til sist, hvem er han/hun? Man vil da ha konkrete uttrykk for personens *subjektive identitet*, *gruppeidentitet*, og *sosiale identitet* (Bjurström 1997).

Helt til sist i dette kapitlet er det viktig å nevne noen forskningsarbeider der snowboard er tema, utover Christensens (2001) omfattende avhandling om en gruppe kjørere i Hemsedal på 1990-tallet og Lorentzens korte eksemplifisering av et knippe teoretiske poenger i det nevnte paperet (2002).

I Norge har Mari Kristin Sisjord skrevet noen kortere arbeider der hun blant annet tar opp kjønsspørsmål knyttet til denne sporten (1997, 1998). Med utgangspunkt i empiri fra New Zealand og Australia har Duncan Humphreys sett på det konfliktfylte forholdet mellom skifolket og brettkjører-

ne (1996). Han har også vært opptatt av sportens utvikling og forvandlingen fra «opprør» til breddeidrett (1997). Det samme temaet har opptatt Rebecca Heino, som også støtter seg på et kvantitativt materiale hentet inn i USA (2000). Kjønnsperspektivet danner grunnlaget for Kristin Andersons studie av snowboard som en sport som brer om seg (1999). Normen om anti-konkurranse er en del av det verdigrunnlaget som Ricky Farmer (1992) og Brian Wilson (2002) finner i henholdsvis bølgesurfing og snowboard. Begge disse er opptatt den bredere gruppen fritidsaktiviteter som ikke faller inn under begrepet «tradisjonell idrett», som for eksempel frisbee, klatring og luftsport.

I norske ungdomsstudier har snowboardungdom dukket opp som kategori siden midten av 1990-tallet. I en undersøkelse fra 1997 fant forskere ved NOVA at denne gruppen hadde en høy stjerne blant andre ungdom (Vestel m.fl. 1997). Tema for denne undersøkelsen var bruk av rusmidler i ulike toneangivende ungdomsmiljøer i Oslo. Studien ble gjentatt fem år senere uten at man fant noen endring i skate- og snowboardungdommens forhold til narkotika. Man konkluderte med at det var sammensatte holdninger til cannabis i dette miljøet. Mange kjørere tok aktivt avstand fra all rusbruk, noe som også var målsettingen for en aktiv kampanje fra NSBFs side i år 2000. Man antok likevel at andre deler av miljøet hadde en mer liberal holdning til dette stoffet (Moshuus m.fl. 2002).

Fra denne korte presentasjonen av noen sider ved forskningen rundt fellesskap og snowboard, er det på sin plass å se på det empiriske inntaket for denne studien. Først ved at vi følger en rask gjennomgang av hvordan ordningen med direkte medlemskap ble gjennomført, deretter ved at jeg ser på hvordan forsøket påvirket Snowboardforbundets utvikling. I kapittel 7 kommer jeg så tilbake til spørsmålene og begrepene som har blitt luftet i dette kapitlet.

Direkte medlemskap

Verving av medlemmer var en sentral aktivitet for Snowboardforbundet også før ordningen med direkte medlemskap kom i gang. Forskjellen var at man da kunne tilby dem man fikk tak i et alternativ til ordinært klubbmedlemskap. Problemet tidligere hadde vært at klubbene var for tynt spredt ut over landet. Forbundet fikk henvendelser fra ungdommer som ønsket å bli medlem, men som ikke hadde noen klubb i nærområdet.

Oppspill

Høsten og vinteren 1998 gikk diskusjonene i Idrettforbundet sentralt om hvorvidt NSBF skulle få status som eget særforbund. Alternativet var at aktiviteten skulle innordnes under Norges Skiforbund. Tolv år var gått siden snowboard fikk en nasjonal organisasjon. Nå skulle idretten bli voksen.

Muligheten for at sporten kunne ende opp som et underbruk av det store skiforbundet skapte sterke reaksjoner i snowboardmiljøet. På tvers av motsetningene som jeg så vidt har vært inne på, ble det mobilisert for at snowboard skulle få sitt eget forbund. Sporten skulle organiseres *av* snowboardere *for* snowboardere! De fikk viljen sin.

Denne vintersesongen hadde det da nyetablerte NSBF den første store vervekampanjen. Snowboardbladet 'Playboard', hadde allerede god dekning blant aktive brettkjørere, og gjennom dette søkte man etter nye medlemmer. Det ga resultater. Til sammen fikk NSBF inn 385 påmeldinger i forbindelse med kampanjen. Ikke alle disse medlemmene hadde en klubb i nærheten, og tanken om et direkte medlemskap var ikke fremmet ennå.

Hvordan skulle dette løses? I forbundet tok man initiativ til opprettelsen av to «nasjonale klubber». De som meldte seg etter vervekampanjen, men som ikke hadde noen nærmiljøklubb, ble satt opp som medlemmer i enten *Norsk Halfpipe Club* (NHC), eller i *Norsk Carving Club* (NCC). I desember 1998 gikk det et brev med forespørsel om opprettelse av disse to nye klubbene til Oslo Idrettskrets. På det tidspunktet var det et trettitalls klubber i landet. To av dem kunne altså betraktes som «restklubber». Medlemmene her var bosatt

over hele landet og delte interessen for snowboard, men ikke nærmiljø. Noen år senere var medlemmene fra disse to klubbene kommet over i andre lag og de sto uten registrerte medlemmer høsten 2002.

I 1999, året etter den vellykkete vervekampanjen ønsket man å gjenta suksessen. Denne høsten hadde NSBF tatt et nytt grep om kontakten med klubbene. 'Club News' var en håndfull sider med informasjon om arrangementer, aktiviteter i forbundet og råd til klubbliderne ble sendt ut når sesongen nærmet seg. Dette nyhetsbrevet kom ut med ujevne mellomrom. Høsten 1999 ble klubbene godt forberedt og bedt om å samarbeide om årets kampanje. Fra forbundets side la man vekt på at en økning i antall medlemmer ville komme klubbene til gode. Jo flere navn man kunne melde inn til Idrettsforbundet sentralt ved utgangen av året, desto større ville tilskuddet til idretten og klubbene bli (Club News oktober 1999). Klubbene ble også oppfordret til å komme med innspill til vervekampanjen.

Denne gangen sendte man ut ferdigfrankerte postkort som klubbene skulle spre i sine nærområder. Dette ble kombinert med en vifte av vervepremier. Resultatet var magrere enn året før. Til sammen kom 141 ferdig utfylte postkort tilbake til forbundet. I tillegg kom imidlertid nye medlemmer som hadde henvendt seg direkte til klubbene. Klubbliderne ble oppfordret av forbundet til å sende inn oversikt over de nye personene. De fikk være med på trekningene om de samme premiene som de som skrev direkte inn. Fortsatt var det ikke snakk om å registrere noen som direktemedlemmer. Navnene på kortene ble fordelt til eksisterende klubber.

I desember samme år ble Club News komplimentert med nyhetsbrev. Dette hadde navnet 'Pulp News' og ble sendt til alle klubbmedlemmer i tillegg til klubbene sentralt. Fra tidligere av hadde Playboard blitt sendt ut til denne kretsen. Nå kom informasjonen fra forbundet sammen med bladet fem ganger i året.

Ved utgangen av 1999 hadde Snowboardforbundet i overkant av 2000 medlemmer. To år senere var antallet det dobbelte. Veien til denne økningen gikk via verving av medlemmer i klubbnettverket og opprettelsen av ordningene med direkte medlemskap.

Unntak på prøve

Sommeren 2000 gikk det informasjon ut til alle klubbene fra Snowboardforbundet om at høsten innebar en storsatsing på vervefronten. Ambisjonene var å kapre 5000 nye medlemmer i løpet av sesongen (Club News, juni 2000). Denne høye målsettingen hadde bakgrunn i et bredt samarbeid mellom forbundet og en rekke sponsorer. Den viktigste av disse var et bank- og forsikringsselskap som var interessert i å profilere seg overfor ungdom med snowboardinteresse. Meningen var at forbundet skulle få tilgang til et register med

rundt 60 tusen ungdommer mellom 13 og 19 år. Ut fra denne gruppen regnet man det som realistisk å ende opp med en håndfull tusen nye medlemmer i løpet av sesongen. Selskapet skulle hjelpe forbundet med håndteringen av EDB-sidene ved prosjektet, automatisering av medlemslister, innmelding osv. Som en del av avtalen skulle også medlemskortene i NSBF også koples til bankens betalingskort.

Forbundet var nøye med å få involvert klubbene i vervekampanjen. I oktober ble klubbene orientert om de ulike elementene i vervekampanjen. Det ble utlovet tre pengepremier til de klubbene som fikk tak i flest nye medlemmer. Likeså skulle den enkeltpersonen som gjorde den beste verveinnsatsen bli premiert. Sentralt i vervekampanjen sto et medlemskort i NSBF, som samtidig skulle fungere som et fordelskort. De som hadde dette kortet skulle blant annet få tilgang til billigere mobiltelefoner, CD'er, snowboard og annet utstyr fra ulike sportskjeder. Igjen ble det fristet med vervepremier for de klubbene og enkeltpersonene som klarte å skaffe flest nye medlemmer.

I samme utsendelse ble klubbene orientert om ordningen med direkte medlemskap. Her skrev forbundet at man i samarbeid med NIF åpnet for slikt medlemskap, og man oppga tre grunner for ordningen, alle knyttet til rekruttering. I følge Snowboardforbundet ville direkte medlemskap medføre at man kunne:

1. Fange opp og holde kontakt med medlemmer av NSBF der klubben ikke fungerte
2. Fange opp nye medlemmer der det ikke er klubber i dag – på sikt danne ny klubb
3. Fange opp snowboardinteresserte over hele landet som ikke har klubbtilknytning i dag (Brev NSBF 19.10.00).

Her lovet man også at alle de eksisterende klubbene ville få tilsendt lister over de direktemedlemmene som hørte til i deres område.

Forut for denne utsendelsen lå en godkjennelse fra NIF. Denne var gitt etter en søknad som ble sendt fra Snowboardforbundet i begynnelsen av oktober. Det ble gjort et unntak fra regelen om at det kun er lag og kretser som kan være medlemmer av særforbund. Man viste blant annet til undersøkelser der snowboardere fremsto som aktivitetsorienterte og skeptiske til 'organisert idrett'. Det hadde også kommet en del telefoner fra kjørere som ønsket å bli direktemedlemmer av forbundet.

Snowboardforbundet var nøye med at ordningen ikke skulle fremstå som noen trussel for de etablerte klubbene. En måte å sikre dette på var å vise til at man ønsket å «sluse» direktemedlemmene videre til klubber som allerede var i gang i de områdene der det fantes et tilbud. Samtidig nevner man at ett av motivene for at folk vil velge direkte medlemskap, kan være at noen ønsker informasjon men ikke å være medlem av en klubb. NB.!

Et punkt i søknaden gjaldt hvordan man skulle holde kontakten med disse direkte medlemmene. Man skriver at ordningen skal «bygge på en nær og direkte kommunikasjon mellom medlemmene og NSBF, gjennom internett, SMS, e-post, medlemsblad og arrangementer» (søknad NIF 02.10.2000:3). Man la altså vekt på å bruke nyere tele- og nettbaserte tjenester. En av grunnene til det var at NetCom var en av forbundets hovedsponsorer i satsingen denne sesongen. I søknaden blir målsettingen satt til 6000 nye medlemmer i løpet av 2000 og 2001. I tråd med disse ambisjonene ble det søkt om 350 000 kroner fra Idrettsforbundet sentralt som støtte for de to årene prosjektet skulle vare.

Gjennom et ekstraordinært vedtak ga Idrettsstyret tillatelse til at Snowboardforbundet kunne prøve ut ordningen med direkte medlemskap i to år. Det fulgte ikke noen finansiell støtte med denne avgjørelsen, men den førte til at forbundet kunne gå ut til sine klubber allerede samme måned og lansere årets kampanje. Ved utgangen av oktober 2000 var planene lagt og tillatelsen i boks. Det så lyst ut for vervearbeidet den kommende sesongen.

Samtidig med at NIF ga sin tilslutning til ordningen med direkte medlemskap, oppsto det imidlertid problemer i samarbeidet med en av forbundets sponsorer. Dette resulterte i at bank- og forsikrings-selskapet trakk seg ut. Tilbake sto NSBF uten tilgangen til personregisteret de skulle bruke i vervekampanjen og med færre midler å gjennomføre denne for. En annen uheldig konsekvens ved denne konflikten var at man også gikk glipp av den praktiske EDB-støtten som man var lovet. Kampanjen var imidlertid allerede i gang, og man måtte i stedet bruke andre og mer tradisjonelle kanaler for å nå ut til den uorganiserte ungdommen.

Etter at prosjektet var godkjent av Idrettsforbundet og klubbene hadde hatt en mulighet til å uttale seg, sto det en bredere orientering om ordningen i Club News. Igjen blir den todelte argumentasjonen for direkte medlemskap formidlet. Klarest beskrives de økede mulighetene for rekruttering som ordningen innebærer. Litt lenger ut i artikkelen gjentas så at noen kanskje ikke vil være medlem i klubb, men likevel ønsker å være organisert. Medlemsfordelene skal være de samme for de to typene medlemmer. I dette nummeret av nyhetsbrevet kommenteres også den organisatoriske terskelen for å danne og drive klubber. Forbundet viser til ønsker fra klubbledere om at de byråkratiske sidene ved klubbdriften må gjøres enklere. Man ser dette som en mulig årsak til at klubber ikke kommer i gang selv på steder der det er mange potensielle medlemmer. Artikkelen om direkte medlemskap avsluttes med et ønske om å få klubblederne med som støttespillere.

NIF har gått med på å prøve ut dette prosjektet sammen med oss. De hører på oss. Det er vi som kommer med forslagene og som viser hvordan det kan gjøres i praksis (Club News, november 2000).

Sitatet gjør det tydelig at ledelsen i NSBF ønsker oppslutning fra sine medlemmer. Man må «selge» dette prosjektet som noe som ikke er noe NIF har funnet på. Det neste man skriver er derfor at «dette er ok fordi det er egenstyrt og ikke styrt av NIF». Prøveordningen skulle være organisert «av snowboardere – for snowboardere».

I november var vervekampanjen godt i gang i klubbene. Forbundet bidro ved å lage ferdige medlemskortene selv om de ikke kunne tilby kombinasjonen med betalingskort på grunn av sponsorproblemene. Disse ble sendt ut til alle medlemmer og en kjent utstyrskjede satte opp klistremerker med bilde av kortene i butikkvinduene. Medlemmer av forbundet fikk rabatt ved å vise frem sine kort.

Den neste kraftinnsatsen fra forbundet kom rett før jul. Før høytiden hadde man fått opp hjemmesider på nettet der potensielle medlemmer kunne hente informasjon og melde seg inn i forbundet eller få kontakt med en lokal klubb. Dette var altså på plass den 19. desember. Da lå en utvidet 16 siders utgave av Pulp News ved som bilag til Dagbladet. I tillegg til informasjon om forbundet, om klubber, snowboard generelt, konkurranser osv., ble leserne oppfordret til å bruke de nye nettsidene. I romjulen hadde forbundet også en reklamefilm som ble sendt på TV2. Til sammen skapte denne innsatsen stor pågang fra mulige nye medlemmer.

Alle henvendelsene gjorde at nettsidene og datasystemet i forbundet ble overbelastet. I løpet av julen brøt hele systemet sammen. Det var ikke mulig å få kontakt over nettet. I følge generalsekretæren førte nok dette til at man gikk glipp av en del innmeldinger. Det medførte en del fortvilelse blant de ansatte at det nå ikke var mulig å få den hjelpen man var lovet fra banksponsoren.

Det var likevel mange som tok direkte kontakt med klubbene eller forbundet. Som vi skal se hadde denne vervekampanjen effekt til tross for de tekniske problemene.

Det var likevel en suksess og vi hadde ærlig talt ikke maktet å håndtere noe særlig flere. Det var på en måte bra at nettsidene krasjet rett før jul. (Generalsekretær NSBF. 22.10.2001).

Til tross for at innmeldingen var automatisert, førte pågangen til en del ekstraarbeid i forbindelse med oppfølging av medlemskontingenten og direkte henvendelser. Klubbene tok seg av innmelding av nye medlemmer, mens forbundet måtte håndtere de som ønsket å være direkte medlemmer.

Våren 2001 fikk forbundet igjen problemer med sponsorene. Da man gikk inn i den storstilte vervekampanjen tidlig i sesongen, var det 8 firmaer som støttet aksjonen. Etter at banken trakk seg ut før nyttår, trakk ytterligere fem selskaper seg fra samarbeidet tidlig på våren. I ettertid så generalsekretæren dette i sammenheng med de vanskelige tidene i IT-bransjen. I denne studien har det ikke vært rom for å gå nærmere inn på hendelsene denne våren.

Resultatet var uansett at den økonomiske situasjonen i forbundet forandret seg drastisk. Dette gjorde at man måtte kutte i staben. Fra å ha vært fem faste medarbeidere i tillegg til en sivilarbeider, var man nå nødt til å gå ned til to fulle stillinger. Det medførte en stor belastning for de to dette gjaldt. I løpet av 2001 ble de økonomiske rammene noe bedre og man kunne igjen gå opp til tre fulltids ansatte og to sivilarbeidere. Prøveordningen med direkte medlemskap ble med andre ord gjennomført med varierende personalressurser i Snowboardforbundet.

Administrative erfaringer med direkte medlemskap

På direkte spørsmål anslo generalsekretæren i NSBF at ordningen krevde minimum 50 prosent stilling i forberedelsesfasen. Da vervekampanjen og innmeldingene var på sitt mest hektiske, måtte forbundet leie inn ekstra hjelp. Hun mente det var vanskelig å bedømme hvor mye arbeidsinnsats det krevde å administrere ordningen når den var etablert. Hun anslo det til å være 10 – 15 prosents stilling.

Samtidig var hun meget tydelig på at kvaliteten på registeret over direkte-medlemmene var avgjørende for hvor mye arbeid som krevdes. Bortfallet av datastøtten var alvorlig for NSBF. Det var stort rom for automatisering av innmelding, informasjonsrutiner og for å sette medlemmer som bodde innenfor et område i kontakt med hverandre eller en klubb i nærheten.

En annen viktig erfaring som de ansatte i NSBF gjorde seg etter to år med prøveordningen var at *slusingen* av direkte-medlemmer til klubber, samt det å stimulere til klubbdannelse i et område, krever strategi, ressurser og oppfølging. I den turbulente situasjonen som forbundet var igjennom i perioden fulgte man ikke dette opp i den grad man selv ønsket. Det er derfor uklart hvor effektiv slusingsinnsatsen fra NSBF var. Det at medlemslistene ble gjort tilgjengelig for klubbliderne, gjorde at informasjon ble spredt og bånd ble knyttet mellom lag og direkte-medlemmer. Omfanget av dette har ikke denne studien hatt mulighet til å fastslå.

De ansatte i Snowboardforbundet var opptatt av at mange av klubbliderne var unge og uerfarne når det gjaldt drift av organisasjoner, regnskapsrutiner osv. Man mente at terskelen for å stifte en ny klubb – med å organisere seg – var høy, og kanskje for høy.

Opplevelsen av terskelen kan illustreres med en e-post som en gjeng på Jessheim som ønsket starte en klubb sendte til Snowboardforbundet. Initiativ-takeren ble anslått til å være mellom 16 og 18 år. Etter å ha bedt om alt som trengs for å registrere klubben og dette har kommet i posten, sender han følgende e-post til NSBF:

Hmmm ... fikk alt i posten i dag ... men jeg tror ikke det blir noe av *sukk*!! Sorry ... men det var alt for mye liksom .... vi måtte jo ha 10 folk som bare satt i styret ... og dommere og regnskapsførere og møter og klubbkrets? ... greier og mer til... (...) sorry .... men takk for all hjelp uansett... nå fikk vi i hvert fall snust litt bortpå det. ... men vi har vår egen selvstendige klubb ... så jaja (e-post datert 15.november 1999 til generalsekretæren i NSBF).

Etter innstendig oppmuntring fra forbundets ansatte, ga ikke denne ungdomsgjengen opp likevel. I kjølvannet av den siterte e-posten fulgte en lengre rekke med spørsmål, oppklaringer og svar om hvordan de skulle forholde seg for å komme i gang med klubbdriften.

I områder der det ikke fantes lag fra før, og de som kunne ha startet opp en klubb var unge, kunne direkte medlemskap holde dem innenfor den organiserte idretten inntil videre. Denne medlemskapstypen kunne med andre ord være en *førstekontakt* med organisert idrett. Gjennom kontakten med Snowboardforbundet og informasjonsflyten derfra, kunne terskelen for å komme i gang senkes.

Samtidig kjente man også til tilfeller der direkte medlemskap ikke var en *første-* men en *sistekontakt* med organisert idrett. Dette gjaldt ungdom som tidligere hadde vært aktive i tradisjonelle idretter og som hadde reagert på trenings- og prestasjonspresset de hadde opplevd der.

(...) vi må ikke glemme hvorfor vi startet med snowboard. Jeg fortsatte med snowboard, og sluttet med håndball da jeg var 15 år. Grunnen var at jeg måtte levere fraværsmelding til håndballtreneren min fjorten dager før jeg skulle i et bursdagsselskap som tilfeldigvis ble holdt i treningstiden vår. Og at jeg egentlig kunne latt være å levere fraværsmeldingen, fordi bursdagsselskap ikke var godkjent fraværsgrunn (Nå «voksen» leder av snowboardklubb).

I hvilken grad det direkte medlemskapet var første- eller sistekontakt, eller gikk sammen med annen organisert idrett, har det ikke vært rom for å se på i denne studien. Det som er klart er at aktørene som var involvert i organiseringen av snowboard oppfattet ordningen som et *lavterskelstilbud* som var egnet til å fange inn nye eller skuffete utøvere. Som nevnt foreligger det likevel et tallmateriale som kan fortelle oss noe om hvem og hvor mange de direkte medlemmene var.

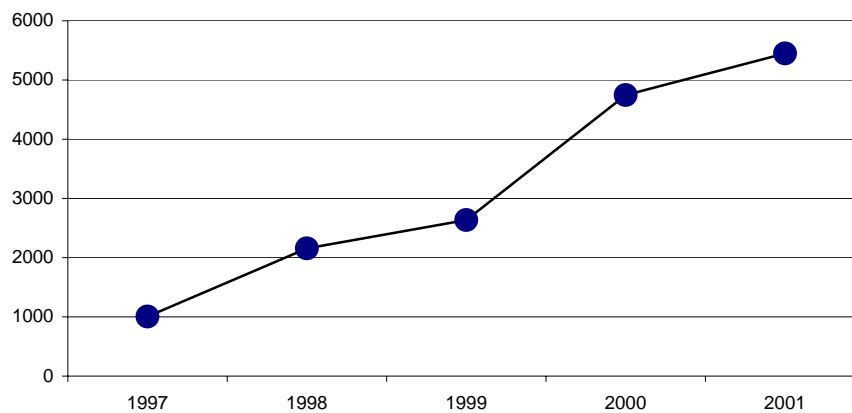
Tallfesting av forsøket

Hvordan utviklet antall medlemmer seg i perioden? Fremmet ordningen med direkte medlemskap rekrutteringen? Noe av det som gjør det vanskelig å tolke den tallmessige medlemsutviklingen i Snowboardforbundet, er at forsøksordningen løp i en periode der sporten var i kraftig utvikling. Det betyr at det er problematisk å si hvordan forbundet klarte seg i forhold til det som var et stadig økende potensial.

I tillegg til å se på utviklingen i antall medlemmer, er det interessant å se litt på hvem medlemmene var. Her er det kjønns- og aldersfordelingen som vi har data på. Men først noen tallmessige uttrykk for utviklingen i antall medlemmer.

Utviklingen i antall medlemmer i Snowboardforbundet var eksplosiv de siste fem årene. Figur 2 viser en femdobling over fem år, og en dobling av antall medlemmer i perioden der man testet ut ordningen med direkte medlemskap.

Figur 2. Antall medlemmer 1997 - 2001

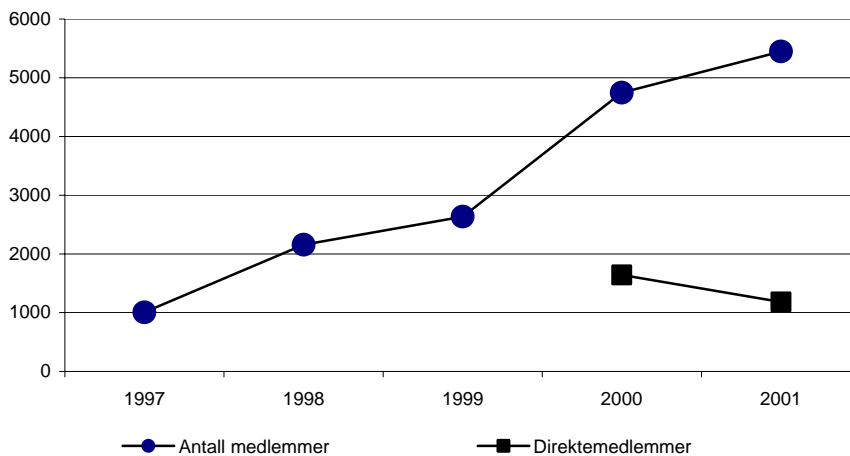
Fra beskjedne 1000 medlemmer i 1997 var flere enn 5500 organisert i forbundet i 2001. I denne studien er prøveperioden av spesiell interesse. Hvordan var utviklingen i antall direktmedlemmer i 2000 – 2002? Pr. høsten 2002 var det ennå ikke kommet tall for det siste året. Vi må derfor nøye oss med å se på hvor mange direktmedlemmer det var registrert i 2000 og i 2001. Som nevnt var det stor rekrutteringsinnsats fra forbundets side i 2000. Det ga resultater. Hvis vi ser på figur 3, er det tydelig at antallet direktmedlemmer i stor grad bidro til den sterke økningen i denne perioden for medlemmer totalt.

Økningen i antall medlemmer fra 1999 til 2000 besto for en stor grad av at direktmedlemmer kom til. Fra å ha hatt 2600 medlemmer totalt i 1999, var NSBF året etter oppe i 4700 medlemskap. Av økningen på drøyt 2000 var flere enn 1600 direktmedlemmer (se figur 3).

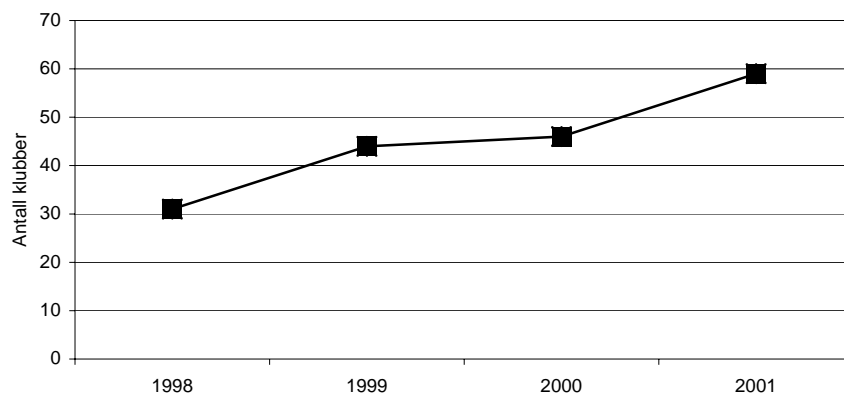
Er det da slik at introduksjonen av ordningen gjorde at ungdommen meldte seg som direktmedlemmer i stedet for å bli med i en lokal klubb? Ser vi på dette første året isolert, så kan det se slik ut. Hvis tallene fra år 2001 også tas i betraktning, blir konklusjonen en annen.

Som vi ser i figur 3, var det en markant nedgang i antall direktmedlemmer frem mot denne siste registreringen. Det var nesten 500 færre direktmedlemmer i dette andre året med ordningen. Vi kan likevel ikke utelukke at de to medlemskapsstypene konkurrerte med hverandre. For å være mer sikre på at så ikke var tilfelle må vi ta med at det ble flere medlemmer i NSBF i denne perioden totalt, dvs. til tross for nedgangen i tallet på direktmedlemmer. Til tross for et fall på 500 i denne typen medlemskap, steg totalantallet med 700. Som vi ser på kurven for medlemskap totalt, flatet denne noe ut fra 2000 til 2001, men det holdt altså likevel en stigende tendens.

Figur 3. Medlemsutvikling totalt og direktmedlemmer

Figur 4. Klubber med snowboard 1998-2001

Ytterligere et faktum må på plass før vi kan si noe velfundert om samspillet mellom ordinært og direkte medlemskap i Snowboardforbundet. For hvordan var utviklingen i antall klubber i denne perioden. Hvis direkte medlemskap var en trussel mot det ordinære medlemskapet og driften av klubbene, så skulle man forvente at antallet klubber ikke økte i perioden etter direkte medlemskap ble innført.

Ser vi på figur 4, er det likevel tydelig at antallet snowboardklubber steg gjennom de siste fire årene. Det var en marginal stigning mellom 1999 og 2000, nettopp i det året da mange direktemedlemmer kom til. Året etter, derimot, ble det igjen etablert mange klubber. Hele 13 nye kom til i 2001, noe som brakte klubbtotalen opp til 59.

Til tross for at tallene på medlemmer og klubber dekker den samme perioden, er det ikke dermed sagt at det er noen enkel sammenheng mellom dem. Datamaterialet som ligger til grunn for denne undersøkelsen er ikke omfattende nok til at vi kan si noe sikkert om årsaker til variasjonene. På bakgrunn av tallene er det likevel mulig å gjøre noen antagelser.

Hva forteller tallene?

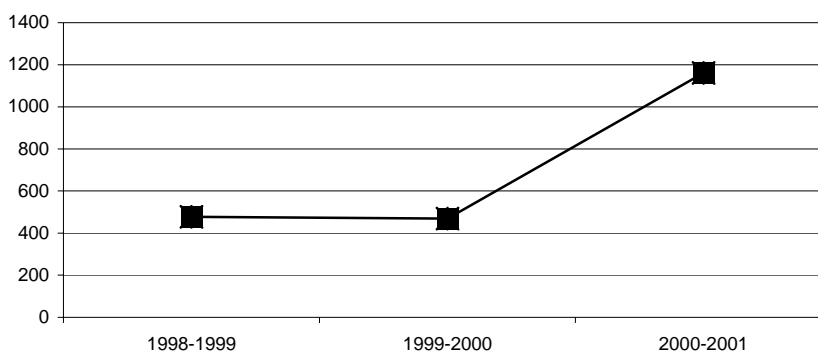
Hvis vi ser på utviklingen i antall klubber først, så kan det hende det svake året 2000 hadde sammenheng med de mange nye direktemedlemmene i NSBF. Det forutsetter i så fall at man kan forklare hvordan denne medlemsøkningen sto i veien for nydannelsen av klubber. En mulighet er at arbeidet internt i forbundet ble omprioritert slik at det aktive rekrutteringsarbeidet

og forsøket med direkte medlemskap førte til at mindre krefter ble satt inn på å støtte nydannelser.² Det er imidlertid ingenting i det øvrige datamaterialet som tyder på at denne antagelsen er riktig. En annen mulighet er at ungdommer som selv vurderte å starte klubb, fant at det var lettere å melde seg inn i forbundet. En tredje mulighet er selvsagt at det ikke er noen årsakssammenheng mellom de to størrelsene, dvs. at klubb- og medlemsutviklingen ikke har noe med hverandre å gjøre. Det er små tall og det kan være snakk om tilfeldige variasjoner.

I en forstand er det likevel åpenbart at det er en sammenheng mellom medlemstall og klubbdannelse. Klubbene er i hovedsak de som registrerer medlemmene og sender inn sine lister til forbundet. Etter en rapporteringsreform i 2001 gjøres dette nå direkte til Norges Idrettsforbund («idrettsregistreringen»). Flere medlemmer totalt vil da sannsynliggjøre flere klubber. Det er klart at de eksisterende klubbene vil kunne bli større uten at nye dannes, men likefullt vil man måtte forvente at flere medlemmer drar med seg flere klubber, og omvendt.

Men la meg gå tilbake til antagelsene om at rekrutteringen av direktemedlemmer virket negativt inn på andre deler av snowboardfundets virksomhet. Hvis det var tilfelle ville man måtte forvente at tallet på ordinære medlemmer ville holde seg konstant eller minke i perioden. Nå holder vi oss altså fortsatt til ordningens første periode – år 2000. Hvis vi trekker fra direktemedlemmene, og ser på utviklingen i de ordinære medlemmene alene, får vi et bilde som i figur 5.

Figur 5. Medlemsøkning pr. år, kun ordinære medlemmer

2. Denne hypotesen ble avvist fra Snowboardforbundets side. I denne perioden hadde man full besetning i forbundet og en egen ansatt med ansvar for klubber og utdanning.

I året før prøveordningen ble satt i gang kom det 450 nye ordinære medlemmer til de norske snowboardklubbene. I år 2000, det året der vi antok at direktemedlemmene tok oppmerksomhet fra den vanlige rekrutteringsvirksomheten, gikk dette tallet ikke ned, men holdt seg jevnt. Selv om antall klubber bare gikk så vidt opp i dette året, betyr det at forsøket ikke gikk utover tilsiget av nye ordinære snowboardmedlemmer totalt sett.

Så er da spørsmålet hvordan man skal tolke tallene for året som fulgte, dvs. 2001. Her har vi sett at antall klubber steg betraktelig (+13), kurven for nye medlemmer totalt steg sterkt. Nedgangen i antall direktemedlemmer ble mer enn kompensert med økningen i ordinære medlemmer. Hvordan kan dette ha seg?

Av flere mulige tolkninger skal jeg trekke frem to her. Den ene stiller forsøket i et noe bedre lys enn den andre.

En måte å se utviklingen i 2001 på, er som et uttrykk for at det skjedde en generell overgang fra direktemedlemskap til ordinært medlemskap. Dette vil i så fall være helt i tråd med Snowboardforbundets intensjoner og Idrettsforbundets ønsker. Holder man dette perspektivet, skal nedgangen på 450 direktemedlemmer ikke tolkes som at disse forsvant fra den organiserte idretten, men i stedet dukket opp i statistikken over ordinære medlemmer. Ambisjonen om at de skulle ende opp som en del av det tradisjonelle klubbssystemet ble altså oppfylt. Legger man disse personene til økningen på 450 fra tidligere år, begynner man å nærme seg de 1150 nye ordinære medlemskapene som kom til i 2001.

Hvorfor gikk så klubbantallet opp dette året? Fortsetter vi i samme prosjektpositive tone, så kan det forklares med at det ble startet opp klubber i nærområder med mange direktemedlemmer.

En mer kritisk tolkning av tallmaterialet for 2001 er at forsøket med direkte medlemskap hindret rekrutteringen av ordinære medlemmer og nyetableringen av klubber. Denne tolkningen passer som vi har sett bedre med tallene fra 2000 enn med de fra året etter, da både tallet på klubber og medlemmer steg. Skulle man likevel beholde den kritiske innstillingen, kunne man si at prøveordningen bare utsatte tilsiget av nye ordinære medlemmer. De kom når innsatsen for å trekke til seg direktemedlemmer ble redusert.

Den mest forsiktige tolkningen er at vi ikke kan si noe om utviklingen av klubber og medlemmer uten å gå dypere inn i tallene. Da kunne det være interessant å finne ut hvilke av de nye medlemmene i 2001 som var registrert som direktemedlemmer året før. Da ville det være mulig å si noe om effekten av slusingsinnsatsen. Og videre; hadde oppstarten av de 13 klubbene i 2001 noen sammenheng med ordningen med direktemedlemskap? Men dette ville altså kreve en annen type tallmateriale enn det som er tilgjengelig. Det disse tallene kan si noe interessant om, er kjønns- og aldersfordeling på de to type-ene medlemmer. Her skal jeg ta med disse profilene.

Hvem er snowboarderne?

Det er hovedsaklig ungdommer som kjører snowboard aktivt i Norge. Dermed tilhører de en gruppe idrettsutøvere som idretten gjerne vil holde på. For det er i denne livsfasen at nordmenn slutter med aktiv idrett. Mange starter opp igjen senere i andre former, men de viktige ungdomsårene har de brukt til andre ting enn å gå langt på ski eller å spille fotball.

Jenter eller gutter?

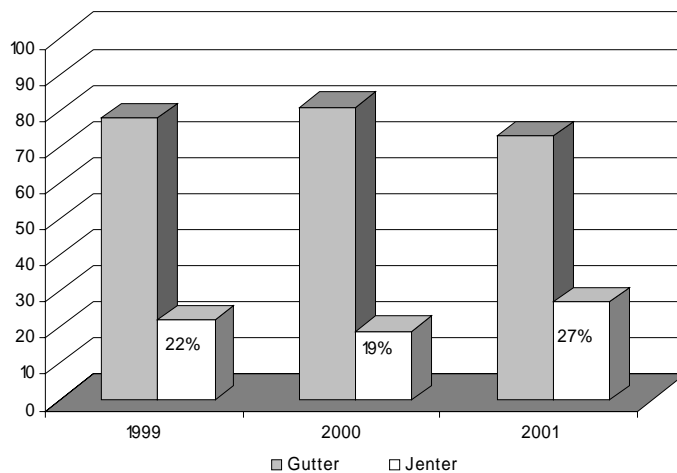
Nedenfor skal jeg vise hvordan snowboarderne var sammensatt aldersmessig og være mer nøyaktig når det gjelder frafall. Men, men først det vi vet om deres kjønnsmessige sammensetning.

I figur 6 ser vi at 22 prosent av de organiserte snowboarderne var jenter i 1999. Litt over hver femte registrerte snowboarder var med andre ord jente. Denne andelen gikk ned noe i år 2000, for så å stige kraftig i 2001.

En gjennomgang av datamaterialet viser at nedgangen det første året med direkte medlemskap er lettere å forklare enn den kraftige økningen i andelen jenter i 2001.

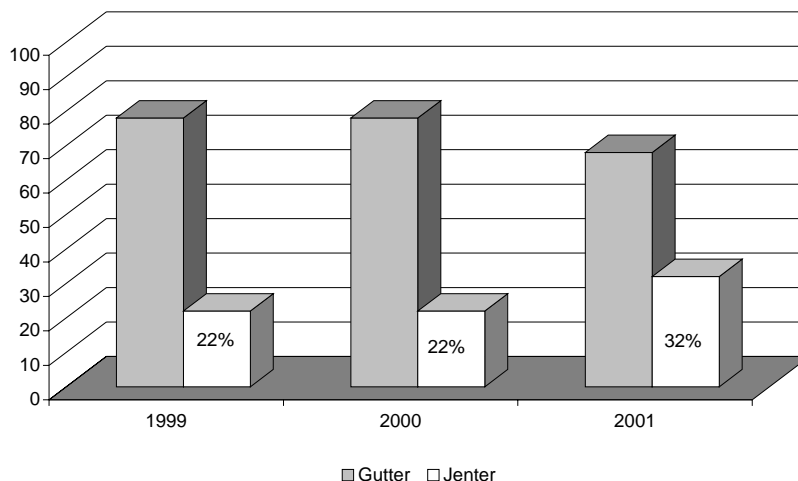
Andelen jenter blant direktemedlemmene var nemlig vesentlig lavere enn for de ordinære medlemmene. Mens det var 13 prosent jenter i den første gruppen var tallet altså nesten ti prosent høyere i snitt for medlemmene i snowboardklubbene. Med så få jenter blant direktemedlemmene var det klart at disse vil virke inn på tallene når de ble tatt med i tallene for 2000.

Figur 6. Medlemmer, andel gutter og jenter, 1999 - 2001

Figur 7. Ordinære medlemmer, andel jenter og gutter

Men hvordan skal vi så forklare at så mange flere jenter begynte med organisert snowboard året etter? I figur 6 så vi jo at andelen steg fra 19 til 27 prosent! Fra å ha vært færre enn hver fjerde det ene året, var flere enn hver fjerde aktive jente året etter. Kanskje noe av årsaken til denne stigningen kan finnes ved å holde direktemedlemmene utenfor tallene?

Ser vi på figur 7, så viser den at jenteandelen økte enda sterkere for de som var medlemmer av klubber, enn når direktemedlemmene var med i tallene. Prosentandelen jenter økte fra 22 til 32 prosent på ett år. Å gjøre dette grepet gjorde oss ikke klokere på hvorfor dette spranget i kjønns sammensetningen fant sted – tvert i mot.

Etter å ha funnet dette hoppet i jenteandelen blant snowboarderne, spurte jeg noen med kjennskap til miljøet om mulige forklaringer. Tross alt var det 600 jenter og bare 100 nye gutter som registrerte seg som aktive snowboardkjørere i 2001. Det var såpass markant endring at de som var mye i bakken i løpet av året kanskje kunne ha noen forslag til hvordan det kunne ha seg. Svarene jeg fikk pekte på flere mulige forklaringer.

I Snowboardforbundet var man opptatt av at det hadde vært satset på å få med flere jenter noen år tidligere.

I 1999 hadde vi et arbeidsseminar for alle snowboardklubbene, der vi spurte oss selv hvordan vi kunne få med flere jenter. I etterkant av dette ble en klubb som heter Team Pelligroso stiftet. De søkte i starten om å få være en ren jente-klubb. Det fikk de ikke lov til, men er likevel klart flest jenter. Kanskje seminaret skapte en bevissthet rundt dette og en prosess der flere jenter kom inn i sporten? (Ansatt Snowboardforbundet 20.09.02).

En annen delforklaring kan ha vært at de kvinnelige landslagskjørerne ble synlige i presse og medier i forkant av denne jenteboomen.

Kanskje høyt profilerte norske snowboardjenter, bla. Stine Brun Kjeldås, har fått mange jenter til å forstå at en ikke trenger å sasse buksa og gå i veldig store klær for å kjøre snowboard (leder snowboardklubb, gutt).

Med suksessen til de par, tre beste kvinnelige kjørerne, fungerte de kan hende som forbilder for andre jenter som hadde kviet seg for gå i gang med en guttedominert aktivitet.

Det har ikke alltid vært godtatt at jenter driver med «ekstremспорт», og mange jenter har vært redde for å bli oppfatta som guttete. Men med gode rollemodeller og klubber som aktivt søker jenter, blir det ikke like skummelt (leder snowboardklubb, jente).

En annen måte å tolke dette på er at sporten har fått større utbredelse og at betydningen av det å stå på brett er under endring.

Tror kanskje jenteøkningen bygger på at snowboard ikke er så, for å bruke et godt norsk ord, «hardcore» lenger. Det er blitt mer allment akseptert å kjøre snowboard og å være en del av snowboardkulturen generelt. Jentene har kanskje sittet litt på gjerdet og avventet situasjonen (leder snowboardklubb, gutt).

I tillegg til satstingen på jenter blant de rene snowboardklubbene, så man også en tendens til at flere jenter meldte seg inn i ordinære idrettslag som hadde snowboard på programmet. Ut fra datamaterialet som ligger til grunn for denne studien, er det ikke mulig å rangere eller supplere disse forslagene til forklaringer på hvorfor sporten har fanget inn flere jenter i 2001. Det viktigste her har vært å peke på at direktemedlemmene hadde en lavere jenteandel, men at forsøket heller ikke på noen måte virket hindrende på utviklingen i retning av snowboard som en fellesaktivitet.

I Olav Christensens avhandling, finner vi en dypere vurdering av forholdet mellom kjønnene i denne sporten (2001). Det er ikke plass i denne studien til å gå nærmere inn på kjønnsdimensjonen ved ordningen med direkte medlemskap. En videreutvikling i denne retningen kunne starte med følgende spørsmål: Kan det tenkes at gutter er mer individualistiske enn jenter, og at de derfor lettere vil knytte direktemedlemskap?

Unge eller gamle?

Alderen på idrettsutøvere er viktig for Norges Idrettsforbund. Den økonomiske støtten fra staten gis blant annet med bakgrunn i at idretten ansees som

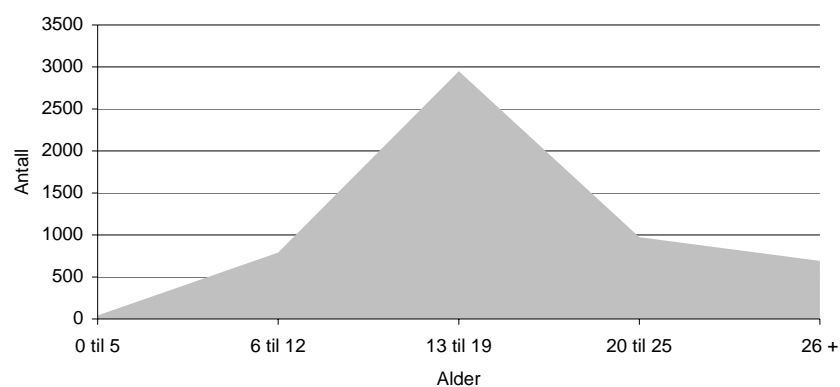
viktig for at barn og ungdom skal ha en positiv oppvekst. Forbundet sentralt har også en målsetting om at driften av idrettslagene skal kunne være en introduksjon til demokratiske beslutningsrutiner og organisatorisk ansvarlighet. Barn viser seg lettere å rekruttere enn ungdom, og det er også i ungdomsårene at mange gir seg med organisert idrett. Det rettes derfor spesiell oppmerksomhet mot denne gruppen i Norges Idrettsforbund og man vil gjerne ha idretter som fanger ungdommen. En måte å få særforbundene med i satsingen på ungdommen, har vært å gjøre overføringen av penger som følger medlemstallene avhengig av hvilken alder de registrere har. Unge gir mest penger pr. medlem.

I Snowboardforbundet er man svært bevisst på sportens ungdomsprofil. På forbundets hjemmesider hadde man lenge liggende en tekst som fortalte hva som var målet med forbundets aktivitet. Den ble antagelig skrevet i forbindelse med konflikten når det gjaldt om sporten skulle inn under Skiforbundet eller være et eget særforbund. Programerklæringen startet slik:

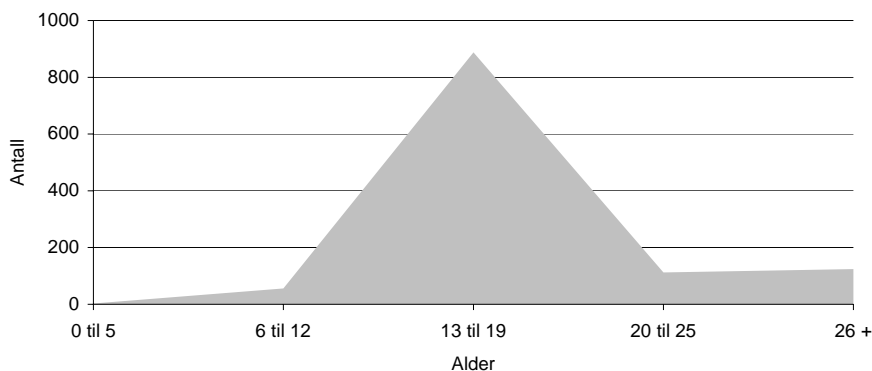
Når andre organisasjoner prøver å overta sporten forstår vi hvorfor, men vi nekter å akseptere det. Snowboard er en «ungdomsbevegelse», og det noe man er – ikke noe man blir. Ungdommen har valgt snowboard og Norges Snowboardforbund er et resultat av det (NSBFs hjemmesider juni 2002).

Ønsket og ambisjonen om å være til for ungdom var altså klar. Hvis vi ser på aldersprofilen for alle medlemmene i forbundet i 2001, så ser vi at dette var oppfylt (figur 8).

Figur 8. Aldersprofil alle medlemmer (2001)

Figur 9. Aldersprofil direktemedlemmer (2001)

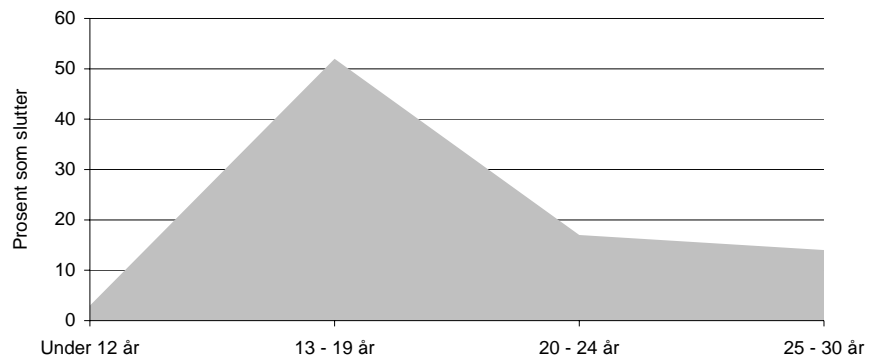
Mer enn 60 prosent av de registrerte medlemmene var mellom 13 og 19 år, dvs. akkurat den ungdomsgruppen som er definert som attraktiv. I figur 9 har jeg sett på hvordan denne profilen så ut for de direktemedlemmene av forbundet.

Det samme mønsteret går, som vi ser, igjen, men bare enda sterkere uttrykt; sporten har en klar ungdomsprofil. Blant disse medlemmene var tre av fire i ungdomsårene. Hvis vi holder fast ved synsinntrykket fra de to siste aldersprofilene, kan det være interessant å se hvordan kurven for frafall fra idretten ser ut. Når er det utøverne slutter med organisert idrett?

Idrettsforskeren Anne Lene Bakken Ulseth arbeidet i 2002 med et prosjekt finansiert av Norges Idrettsforbund om aktiviteten på treningssentra (Ulseth 2002). Hun hadde spurt sine informanter om hvor gamle de var da de sluttet med organisert idrett. Av de som hadde sluttet, fordelte svarene seg som vi kan se i figur 10.

Kurven i figur 10 ligner nesten til forveksling på de aldersprofilene vi har sett over. Nå må den altså leses med motsatt fortegn. Over 50 prosent av de som ble spurt oppga at de sluttet i ungdomsårene. Går man nærmere inn på tallene i Ulseths undersøkelse kan man se at det var i aldersgruppen 16 til 19 at det største frafallet var, tett fulgt av den yngre gruppen 13 til 15. Denne frafallsprofilen støtter opp om tidligere funn og den utbredte oppfatningen i idrettsmiljøet om når idretten mister utøvere. Konklusjonen her er at snowboardsporten fanger opp den aldersgruppen som vanligvis er på vei ut av den organiserte idretten.

Før jeg går i gang med å diskutere ulike sider ved ordningen med direkte medlemskap, er det viktig å minne om at de som valgte denne tilknytningen til Snowboardforbundet var i klart mindretall. Fire av fem av de registrerte medlemmene i NSBF hadde tilhørighet i rene snowboardklubber eller i ordinære klubber med egen snowboardavdeling.

Figur 10. Frafall i organisert idrett, etter alder

Denne idretten har enkelte særegne kjennetegn, som vi har sett. Men selv om tema her er de direkte medlemmene, mener jeg altså at vi ikke må glemme de mange fellestrekkene denne sporten har med mange andre aktiviteter. Det er ikke uvanlig at barn og unge finner glede i aktiviteten de driver med, og også i snowboard er det medlemskap i lokale klubber drevet på frivillig basis som er den vanligste måten å drive organisert på. Etter denne påminnelsen, kan vi flytte oppmerksomheten tilbake til det særegne med denne sporten.

Debatten om direkte medlemskap

Vi skulle nå ha nok bakgrunnsinformasjon til å kunne gå inn i noen kvalifiserte diskusjoner rundt viktige sider ved ordningen med direkte medlemskap og snowboardsporten i Norge. Til tross for at dette kapitlet primært har et analytisk siktemål, tar jeg med enkelte sitater fra intervjuene som studien er basert på. Dette tydeliggjør aktørene og deres synspunkter.

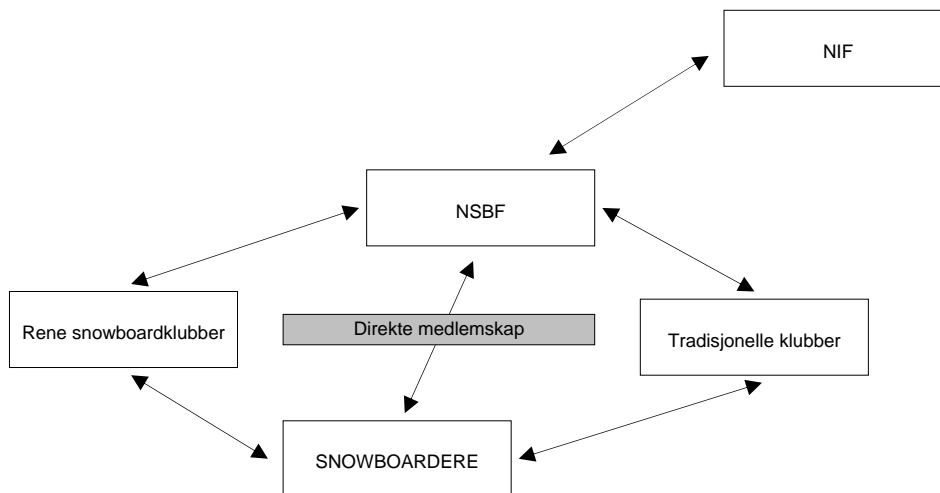
Temaet her er hvordan aktørene i snowboardfeltet snakket om direkte medlemskap og hvilke argumenter de brukte. Det ble raskt tydelig at debatten hadde to nivåer; et overflatenivå og et underliggende der man fant en verdikonflikt. Det første nivået dreide seg om hvordan man best kunne organisere snowboardidretten og sikre rekrutteringen. Enkelte klarte å holde de to nivåene fra hverandre, men det var vanlig at fordommer hentet fra den underliggende konflikten fikk farge aktørens syn på hvordan man for eksempel skulle håndtere spørsmålet om medlemskap. La meg først gi en beskrivelse av denne minst dyptpløyende versjonen av diskusjonen om direkte medlemskap.

Direkte medlemskap som rekrutteringskanal

Flere av forsvarerne av ordningen med direkte medlemskap la vekt på at det var dette nivået ordningen måtte forstås på. Man ønsket å fortsette med denne parallelle muligheten for medlemskap, fordi det var en vei inn mot ordinært klubbmedlemskap. I disse samtaler var det vanskelig å få informantene med på at det kunne dreie seg om ungdom som ikke ønsket å være medlemmer av klubber, men som ønsket en løsere tilknytningsform. En av grunnene til det var antagelig at forsvarerne ønsket å fremstille prøveordningen slik at den ikke skremte beslutningstakerne i Norges Idrettsforbund. Det var lettere å få gjennomslag hvis man utfordret det bestående i så liten grad som mulig.

Samtidig var det åpenbart at disse intervjuobjektene godt kjente til den andre diskusjonen som jeg altså mener lå under snakket om rekruttering og organisering. Noen lot det gå frem ettersom samtaler varte ved, mens andre viste at de klart skilte mellom de to nivåene.

Figur 11. Relasjoner i diskusjonen om direkte medlemskap

La meg først se på dette nivået isolert. I figur 11 har jeg satt opp de ulike aktørene som var sentrale i diskusjonen om hvordan sporten burde organiseres. La meg se nærmere på relasjonene og hva de innebar for aktørene.

De ulike linjene i figur 11 kunne i seg selv ha vært gjenstand for egne studier. Her skal jeg bare gi noen stikkordsmessige beskrivelser av enkelte sider ved dem, i tillegg til å antyde hvilken betydning ordningen med direkte medlemskap kan ha for relasjonen mellom de ulike aktørene.

Relasjonen mellom snowboardere og rene snowboardklubber

Starter vi nederst til venstre i figur 11 finner vi det enkleste forholdet blant de involverte aktørene. Rene snowboardklubber vil være startet på initiativ fra kjørerne selv. En god relasjon kan bety nye medlemmer for de klubbene som allerede er etablert. For snowboarderne må man anta at disse klubbene er uttrykk for de verdiene man knytter til sporten, som uavhengighet og lek. I tillegg til å kunne få tilgang til informasjon, kurs og konkurranser, vil man få innpass i et sosialt miljø der brettet står i sentrum. Det normale er at klubbene er knyttet til et lokalmiljø, men det finnes også klubber som satser på å rekruttere spesielle grupper. Et eksempel på det er klubben Team Pelligroso, som i utgangspunktet ønsket å være en ren jenteklubb.

Mine informanter var også opptatt av at disse klubbene hadde aktivitet som ikke var foreldrestyrt. I stor grad var det de aktive selv som sto for drift av klubbene og spredning av informasjon. Det var heller ikke vanlig å trene slik

som i mange andre idretter. Læringen foregikk for en stor grad fra hverandre, snarere enn at det var formalisert inndeling i trenere og kjørere.

Med de dataene som denne studien har tilgang til, er det ikke mulig å si noe sikkert om hvordan ordningen med direkte medlemskap virket inn på forholdet mellom snowboarderne og disse énidrettslagene. Det er åpenbart at muligheten for å knytte seg direkte til forbundet kunne være et alternativ til lokalt klubbmedlemskap. Om det prøveordningen faktisk bidro til at klubbene gikk glipp av medlemmer er altså uklart. Tallene som jeg presenterte i forrige kapittel, tydet ikke på det. Tilbakemeldingen til NSBF fra klubbene var blandet, men ble stadig mer positiv ettersom ordningen ble prøvd ut, i følge generalsekretæren. Et positivt trekk ved direkte medlemskap som ble trukket frem blant klubbl lederne var at de kunne benytte adresselistene fra forbundet for å nå ut til flere.

Vi får mulighet til å nå ut til flere mennesker, slik at vi igjen får flere medlemmer. I perioden da forbundet drev en mer aktiv vervekampanje enn de gjør nå, fikk vi som klubb mulighet til å knytte kontakt med mange ungdommer som allerede var direkte medlemmer av NSBF (leder snowboardklubb oktober 2002).

Denne effekten av registeret over direkte medlemmer kunne man kalle *passiv slusing*, til forskjell fra tilfeller der de ansatte i NSBF selv tok kontakt med eksisterende klubber. Man så at det var mange direkte medlemmer fra ett område og forbundet ønsket å knytte disse opp til klubbene. Det var da snakk om *aktiv slusing*.

Men, i mitt materiale ga lederne også uttrykk for en viss skepsis. Man var redd for at ordningen med direkte medlemskap kunne svekke medlemsgrunnlaget.

Direkte medlemskapet må ikke ta fra klubbene livsgrunnlaget. NSBF må fortelle om klubbene og om arbeidet som blir gjort der, til direkte medlemmene. Det har så langt også vært, slik jeg har forstått det, mulig for direkte medlemmene å delta i konkurranser i regi av NSBF og klubben. Jeg tror jeg mener (... men er ikke helt sikker på) at dette er feil. At en ikke får lov til å kjøre konkurranse hvis en ikke er medlem av en klubb, har vært en av våre viktigste «medlemsfordeler» (klubbl leder oktober 2002).

Dette sitatet viser tydelig to viktige bekymringer blant klubbl lederne knyttet til prøveordningen. Man var redd for konkurranse ved at NSBF enten ikke gjorde det de sa de skulle gjøre – dvs. å stimulere til slusing, eller ved at de gjorde

det for attraktivt å være direktemedlem.³ Hva så med forholdet mellom de tradisjonelle klubbene og snowboarderne?

Snowboardere og fleridrettslag

Idrettslagene som har en egen snowboardgruppe står i en noe annen relasjon til de kjørerne som er organisert eller som ønsker å bli medlem av en klubb. Disse tradisjonelle klubbene vil – i likhet med de rene snowboardklubbene – naturlig nok ha ønske om å rekruttere medlemmer. Dette ønsket sto faktisk på toppen over «oppgaver man gjerne skulle ha arbeidet mer med» blant ledelsene i de norske klubbene (Seippel og Enjolras 2001).

I dette arbeidet vil snowboarderne være attraktive for lagene av flere grunner. For det første er det klart at denne idretten stakk seg ut fordi den var sterkt voksende på slutten av 1990-tallet og over i det nye årtuset. For det andre var det ungdom som drev med denne vinteraktiviteten, som vi kunne se på alderprofilen i forrige kapittel. Og mange klubber hadde som målsetting å drive aktivt barne- og ungdomsarbeid, noe som gjorde at denne gruppen pekte seg ut. Men, det er den tredje årsaken jeg skal nevne her, som gjorde at snowboard fremsto som spesielt attraktivt å ha med i lokallagenes aktivitetsvifte; nemlig at snowboard var kult.

Med det mener jeg at det å ha med snowboard i tilbudet til klubbens medlemmer kunne fungere som en imagebygger for de tradisjonelle klubbene. I følge mine informanter kunne klubbliderne signalisere at deres klubb fulgte med i tiden og ikke var falt av lasset i kampen om ungdommen selv om skøyter og hopp hadde mindre tiltrekningskraft. Enten bakgrunnen var redselen for å bli utdatert, eller en aktiv søken etter hva de unge ønsket av klubben, kunne snowboard fungere som en type signalpolitikk. Klubbene ønsket å fremstå som moderne, i takt med tiden og ikke være trege.

Ser man relasjonen fra snowboardernes side, kunne de ordinære klubbene tilby kontinuitet og forutsigbarhet. Mens de rene snowboardklubbene i mange tilfeller fremsto som kortlivete og avhengig av unge enkeltpersoner, var bildet her et annet.

Snowboardklubbene rundt omkring er ofte drevet av unge mennesker som er mye på farten i en hektisk del av livet. Det er ofte liten kontinuitet i arbeidet som blir gjort. Et år er klubben meget aktiv, det neste året dør aktiviteten ut. I tradisjonelle idrettslag er det ofte flere «eldre» mennesker med på styre og stell. Foreldrene til de aktive har ofte slått mer rot og tar på seg trener og lederverv. Slik får man den nødvendige kontinuiteten (leder snowboardklubb, oktober 2002).

3. I følge generalsekretæren i NSBF var det få direktemedlemmer som benyttet åpningen for å delta i konkurranser (17.01.2003).

Fraværet av foreldre figurerte altså både som en fordel og en ulempe når mine informanter snakket om forholdene i klubbene. Det ga en frihet i de rene snowboardklubbene, men gjorde det samtidige vanskelig å holde oppe driften over tid. I de ordinære klubbene hadde man denne kontinuiteten, men foreldrenes engasjement gjorde at jeg flere ganger fikk høre at ikke alle syntes det var «like kult» å stå på brett der.

Et moment når det gjaldt foreldreengasjementet som flere trakk frem, var at foreldrene ikke kjente til denne aktiviteten like godt som barna. Mine informanter fremstilte dette som de unges sport, inntil videre. Foreldrene hadde ikke selv stått aktivt snowboard da de var yngre. I de klubbene der foreldrene ikke var en del av driften kunne det altså enten være fordi de ikke var ønsket, eller fordi de ikke hadde kunnskapen som skulle til for å lede akkurat denne vinteraktiviteten.

Klubbene og NSBF

Den normale koplingen mellom klubber og forbund er at de første utgjør medlemsbasen for de siste. Det er klubber som er medlemmer av særforbundene. I snowboards tilfelle kommer altså de direkte medlemmene inn som et forstyrrende element. Hovedmengden av de som står organisert på brett er likevel medlemmer i klubber. Klubbene er derfor helt avgjørende for forbundet. De er NSBFs eksistensgrunnlag. Omvendt vil forbundet også være viktig for klubbene. Gjennom det sentrale koordinerende leddet vil klubbene ha tilgang til informasjon og deltakelse i arrangementer som strekker seg utover klubbens egne tiltak. Gjennom de valgte organene vil klubbene også kunne påvirke utviklingen av snowboardaktiviteten i Norge, men de vil også ha tilgang til styringen av idretten i sin allmennhet.

Når mine informanter omtalte forholdet mellom klubbene og forbundet ga de uttrykk for at det var liten forskjell mellom de rene snowboardklubbene og fleridrettslagene. Skepsisen til forbundets introduksjon av ordningen med direkte medlemskap hadde møtt noe motstand i enkelte etablerte idrettsklubber. Fra forbundets side snakket man med noe mindre entusiasme om driften av snowboardgruppene i de ordinære lagene, enn når de rene klubbene var tema. Spørsmålet som syntes å ligge under denne holdningen var om fleridrettslagene hadde den rette *ånden* for å organisere snowboard for ungdom. Dette synet ble likevel aldri uttalt fra NSBFs side.

Forholdet mellom direkte medlemmer og NSBF

Fra forbundets side var det klart at muligheten for å rekruttere direkte medlemmer gjorde at de kunne fange inn nye grupper. Som nevnt hadde denne ordningen allerede eksistert i gavnet fra tidligere av – i og med opprettelsen

av de to skinnklubbene Norsk Halfpipe Club og Norsk Carving Club. Ordningen gjorde at disse medlemmene og de nyrekrutterte kunne komme inn i ordnede former. Ved å gå aktivt ut med tilbudet om direkte medlemskap må man anta at forbundet også kunne fange inn nye grupper. Motivasjonen fra forbundet er ikke til undres over. I tillegg til å kunne tilfredsstille de som henvendte seg på egenhånd, bidro en større medlemsmasse til større innflytelse og flere penger i støtte fra sentralt hold. Med flere navn på adresselisten kunne man også nå bredere ut med informasjon om arrangementer og ikke minst om sikkerhet.

For direktemedlemmene innebar ordningen og tilknytningen til NSBF et tilbud om en begrenset tilhørighet. Her fikk de tilgang til en serie goder uten å binde seg til egen innsats i form av dugnader eller verv.⁴ I den perioden jeg har studert kan man uansett konkludere med at dette var en ordning som begge sett med aktører ønsket seg, selv om det kan hende bare var et første stopp på veien mot et ordinært klubbmedlemskap.

Forholdet mellom Snowboardforbundet og Norges Idrettsforbund

Her er det på sin plass å minne om at vi fortsatt forholder oss til den overflatiske delen av diskursen rundt snowboard og direkte medlemskap. På dette nivået snakket altså mine informanter om ordningen som et rekrutteringsinstrument. Her betydde det at Idrettsforbundet sentralt var opptatt av NSBF fordi særforbundet hadde et ungt medlemsgrunnlag. Idretten var populær og hadde stor oppslutning. I tillegg var man opptatt av ordningen med direkte medlemskap. Som nevnt hadde ulike reformer i medlemskapstenkning i NIF vært luftet på idrettstingene i 1999 og 1995. Idrettsstyret i NIF hadde vært raske med å godta prøveordningen da de fikk den på bordet i 1999. Her var man interessert i hvordan dette instrumentet virket når det ble satt ut i livet.

Snur vi pilen i figur 11 og ser relasjonen fra Snowboardforbundets side, var forholdet til NIF viktig. Man var avhengig av moderorganisasjonen blant annet for økonomisk og organisatorisk støtte. Samtidig ønsket man ikke å ha for tett kontakt, og ønsket videre å få forståelse i NIF for denne aktivitetens egenart.

Under intervjuene med de som var tilknyttet NSBF og NIF, var det som nevnt tydelig at det var to nivåer i debatten rundt snowboard. På det nivået som jeg omtalte ovenfor var det direkte medlemskap som rekrutteringskanal som ble diskutert. På det nivået var diskusjonen ganske uskyldig og relativt teknisk i språkbruken. Prøveordningen ble nærmest omtalt som et nytt verktøy

---

4. De viktigste godene knyttet til direkte medlemskap var fem utgivelser av magasinet Playboard og tilhørende Pulp News, rabatt på kurs som ble arrangert av NSBF, tilbud på snowboardhjelmer og forsikring.

for å få huket inn flest mulig til den organiserte idretten. Slik sett kunne man nøkternt argumentere for om instrumentet virket eller ikke.

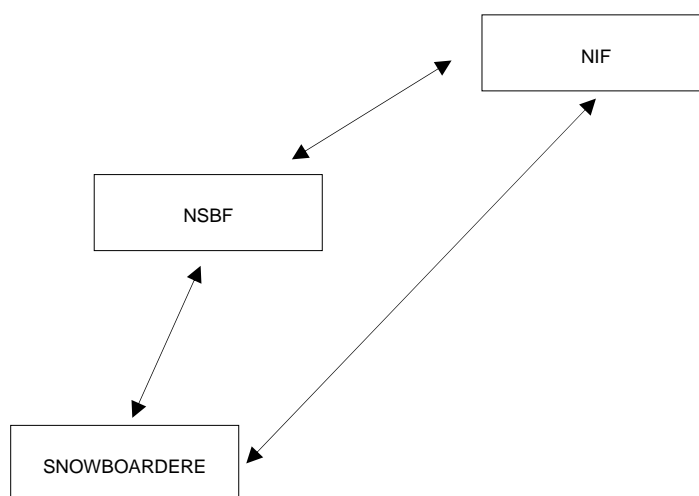
Når jeg snakket med informantene som ønsket at ordningen og snowboardidretten i sin allmennhet skulle få positiv omtale, var det flere ganger tydelig at de foretrakk å argumentere for direkte medlemskap på dette overflatenivået. Disse aktørene ønsket å fremstille medlemskapsproblematikken på en måte som var ufarlig for beslutningstakerne i Idrettsforbundet sentralt. Man skygget unna det man kan kalle den underliggende verdikonflikten.

Direkte medlemskap som uttrykk for en verdikonflikt

Under samtalene med de som var mot ordningen, men også med de som var for, var det tydelig at uenigheten stakk dypere enn rundt tekniske sider ved organisering av snowboard i Norge. Ved å påpeke dette kom jeg inn på motsetninger som i denne sammenheng hadde tre aktørsett; Snowboardforbundet, NIF og snowboarderne (se figur 12).

Intervjuene viste at det var helt sentrale verdier som ble utfordret ved ordningen med direkte medlemskap. Til grunn for NIFs arbeid ligger de fire basisverdiene *demokrati, likeverd, frivillighet og lojalitet*. Jeg kommer tilbake til hvordan man anså at disse ble utfordret gjennom ordningen. Først noen ord om linjene som er tegnet inn i figur 12, og la meg starte med forholdet mellom Norges Idrettsforbund og snowboarderne.

Figur 12. Enkelt kart over konfliktlinjer

«Pamper» og «idioter»

Før jeg gikk i gang med intervjuene til denne studien var jeg klar over at det eksisterte bredpenslet oppfattelse av «myndighetene» eller «det etablerte» blant enkelte snowboardere. Et eksempel var da Diplom-is i 2001 laget produktet «Surface» med et bilde av snowboarderen Terje Håkonsen på begeret. Bakpå var det en serie med små firkantede symboler som viste hva man skulle gjøre med avfallet. Teksten som fulgte med lød: «Ikke sleng dritt: til mora di, på stranda», fulgt av; «Sleng dritt: til pamper ... , og andre bøller, i søppelkassa» (se figur 13).

Uttrykket «pamp» har ellers dukket opp i flere sammenhenger under arbeidet med denne studien. Det er omfattende og unøyaktig nok til å kunne gjelde de kategoriene jeg nevnte over, foreldre, eller andre som *bestemmer*. Heller ikke i is-eksempelet er det grunn til å tro at uttrykket var myntet spesielt på de som styrer norsk idrett. Samtidig er det klart at «pampene» på den innpakningen *også* omfattet beslutningstakerne i NIF, som en del av den etablerte voksenverden.⁵

Det som var mer overraskende under intervjuene var fordommene og den manglende nyanseringen i synet på snowboarderne fra enkelte av informantene i NIF. Her var det tydelig at utspillene fra enkeltkjørere hadde virket provoserende.

Jeg kjenner ikke det særegne med snowboard. De som kjører er vel som vanlig ungdom, og ikke som Daniel Franck og han andre idioten (Tilknyttet NIF 14.08.2002).

Figur 13. «Hvor man skal slenge dritt» (kilde Diplom-is 2001)

5. Ser man for eksempel på munnen til «pampen» på bildet i figur 13, så er det vanskelig å ikke få assosiasjoner til de olympiske ringene. Disse inngår også som en del av logoen til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite.

Man må anta at den andre idioten som denne informanten refererte til er Terje Håkonsen. Irritasjonen over disse to og en håndfull andre topputøvere er interessant. Like viktig er det at denne informanten uttrykte noe som er et sentralt poeng i dette kapitlet, nemlig at motviljen mot disse få kjørerne fikk prege oppfatningen av snowboard i sin allmennhet. Den følelsesmessige reaksjonen som disse «oppviglerne» utløste hos enkelte i NIF-systemet tyder på at det er verdimessige motsetninger som ligger under. Dette var med på å gi inntrykk av polariserte fronter i synet på hvordan snowboard burde organiseres.

Før jeg kommer til de verdimessige sidene ved denne motsetningen, er det grunn til å minne om at det er ytterpunktene jeg har beskrevet så langt – eller polene om man vil. Dette var noe som mine informanter i Idrettsforbundet hele tiden minnet meg og seg selv om. De som var kritiske til sporten var klar over at de negative holdninger til snowboard sprang ut av fremstillinger av et fåtall utøvere i mediene. Det var deler av eliten i sporten som var utgangspunkt for de negative reaksjonene hos de som sto for de tradisjonelle idrettsverdiene.

I 2001 ble en showlignende konkurranse gjennomført i Lofoten der Franck og Håkonsen sto som arrangører. Dette arrangementet ble nevnt av mine informanter som et eksempel på det man kunne kalle *uavhengig idrett*. Norges idrettsforbund hadde ingen rolle. Det er ikke rom her for å gå igjennom alle sidene ved denne konkurransen, selv om den antagelig kunne rettferdiggjort en egen studie. Grunnen er at brytningspunkter i dagens idretts-Norge kom til uttrykk her. I mediene ble to sider ved konkurransen brakt frem i lyset. Den første gjaldt uttaket av deltakere. Utøverne ble ikke trukket ut på bakgrunn av prestasjoner eller kvalifiseringsrunder, men ble i stedet håndplukket av arrangørene. Det skapte reaksjoner da en norsk kvinnelig kjører ble vraket til fordel for en som var mindre merittert. Forklaringen fra Franck og Håkonsen var at hun de ville ha med var dristigere på brettet. Uttaket var med andre ord høyst udemokratisk. Leserne av oppslaget i mediene ble sittende igjen med inntrykket av at det ikke bare var nok å være god, for å få være med i denne konkurransen – man måtte være «kul» også.

Det andre oppslaget kom etter at arrangementet var gjennomført. Enkelte lokale leverandører hadde ikke fått betalt. I følge informanter i Snowboardforbundet ble det ordnet opp i kort tid senere. De jeg snakket med som var tilknyttet forbundet la likevel vekt på denne hendelsen. «Der ser man hvordan det går», var innstillingen. Noen mente at denne typen konkurranser var truende av to grunner, hvorav den ene ble sagt rett ut: Når noe galt skjer – enten skader eller økonomiske bommerter – så slår det tilbake på den organiserte idretten! Selv om Norges snowboardforbund ikke var involvert i Lofotenarrangementet, var det de som måtte håndtere den negative omtalen som sporten og dens utøvere fikk i etterkant, ble det hevdet.

Den andre trusselen ved slike *uavhengige konkurranser*, er kanskje likevel mer interessant. De truer nemlig det konkurransemonopolet som Norges Id-

rettsforbund og særforbundene forvalter. Hvis arrangementer utenfor dette monopolet skulle bre om seg i regi av private, kommersielle eller konkurrerende organisasjoner, så ville det bety en alvorlig utfordring for NIF. Koordineringen av enkeltmedlemmer, lag og kretser til et konkurransefellesskap, er forbundets store styrke og kanskje viktigste oppgave.

Denne underliggende debatten hadde ikke noen fora der den kunne spille seg ut. Utspillene i mediene ble gjort fra snowboardersiden, og kanskje like mye på initiativ fra journalistene som fra kjørerne selv. De som representerte den konservative siden ved NIF, var ikke synlige i mediene. Kanskje møtte heller ikke snowboarderne disse ansikt-til-ansikt. I stedet var det særforbundet deres som måtte håndtere holdningene til idretten som de profilerte enkeltutøverne hadde pisket opp.

Snowboardforbundet som oversetter og buffer

I Snowboardforbundet var man opptatt av å avlive det man kalte mytene om snowboard – dvs. at dette bare var ungdom i opprør som festet og ikke var solidariske med hverandre. I samtalene med de ansatte kom det også fram at man så at det var utbredt reformvilje blant de ansatte i NIF både når det gjaldt synet på deres idrett og på alternative medlemskapsformer.

Dette var illustrerende for den posisjonen som særforbundet sto i mellom Idrettsforbundet sentralt på den ene siden og snowboarderne på den andre (se figur 12). De ansatte i NSBF måtte fungere både som *buffer* og som *oversettere* mellom de to synene på idrett og organisering som aktørsettene sto for. La meg si noen ord om rollen som buffer først.

I beskrivelsen av snowboardfeltet i kapittel 3, antydet jeg at *troverdighet* var en viktig dimensjon blant utøverne. De kjørerne som var gode og samtidig holdt grunnideene om *lek*, *utfoldelse* og *uavhengighet* i hevd, hadde høyest anseelse. Jeg antydet også at det var eliten som naturlig nok hadde høyest anseelse, men at denne var delt på en måte som ikke er så vanlig i andre idretter. Puritanerne, om man kan bruke et slikt ord i denne forbindelse, de som tilsynelatende var mest uavhengige, var bare delvis representert på landslaget.

Denne repetisjonen er nødvendig fordi relasjonen til disse ideene og eliteutøverne var helt sentral for at NSBF som organisasjon skulle ha *troverdighet*. De var avhengig av at enkeltmedlemmer og klubbene så på dem som sin organisasjon. Forbundet måtte fremstå som troverdige representanter for idretten de var satt til å fremme. Dette betydde at de for eksempel måtte ta idealene om lek og uavhengighet på alvor.

Det kan høres ukomplisert ut. Problemet med å forvalte disse ideene kommer først når særforbundets andre sterke relasjon trekkes inn i bildet – forholdet til NIF. For fra denne kanten eksisterte andre forventninger. Vel var man opptatt av å la særforbundene styre sine egne idretter, men det skulle likevel

skje innenfor visse rammer. Antall medlemmer og klubber skulle rapporteres for at støtte skulle utbetales. Regnskaper skulle kontrolleres og allment forventet man en oppslutning fra de ansatte i NSBF om Idrettsforbundets grunnverdier.

Hvis vi holder oss til eksempelet med klubbdrift som jeg var inne på tidligere, der forbundet i starten opererte med to *skinnklubber*. Dette var et resultat av forventninger fra sentralt hold om at enkeltmedlemmer skulle være medlemmer av klubber og klubbene medlemmer av særforbundet. I stedet for å kreve at snowboarderne skulle danne klubber og ha klubbmedlemskap, fant NSBF en kompromissløsning. Man fant en løsning på det krysspresset man var utsatt for.

Rollen som buffer er viktig fordi også ordningen med direkte medlemskap kan sees som et utslag av denne mellomposisjonen. NIF ønsket at de aktive skulle være medlemmer av klubber og at medlemskapet skulle forplikte individene overfor klubber og forbund. På den annen side måtte NSBF altså håndtere gjentatte henvendelser fra snowboardere som ønsket å dyrke sin uavhengighet. De ønsket å beholde denne samtidig som de ville ha enkelte av medlemskapets goder. Man kunne si at Snowboardforbundet fant en løsning på dilemmaet mellom *frihet og forpliktelse*, ved å gå inn for direkte medlemskap.

I tillegg til å være en buffer som dempet motsetningene mellom enkelte deler av snowboardmiljøet og aktører i Norges Idrettsforbund, spilte NSBF rollen som oversetter. Med det mener jeg at organisasjonen kontinuerlig måtte mediere budskap fra den ene gruppen til den andre og sørge for at budskapet fikk en form som ikke skadet avsenderen. Dette kan høres vagt ut, men kan poenget kan illustreres med et eksempel.

Eksempelet jeg skal bruke noen linjer på her er knyttet til den såkalt *Basis-lovnorm for idrettslag*. Dette en samling med de grunnleggende normene som alle som vil være medlemmer av Norges Idrettsforbund må skrive under på (se NIFs lovhefte). Basislovene gjelder blant annet hvordan lag skal opprettes og drives etter demokratiske prinsipper. I neste kapittel skal jeg drøfte problemet med høy organiseringsterskel: Snowboardforbundet har mange unge medlemmer som ønsker å starte klubber, men som har vanskeligheter med å trenge inn i papirarbeidet knyttet til oppstart og drift i henhold til forskriftene. Basis-lovnormen er et av disse hindrene. Det førte til at Snowboardforbundet sendte ut, og la ut på nettsidene, en «veileder» for hvordan dette formelle dokumentet fra Norges Idrettsforbund skulle forstås – hva som *egentlig* sto der. Etter hver paragraf skrevet av NIF kom det en kommentar fra NSBF der språket var mer ungdommelig. I paragraf 3 som omhandler medlemmene, skriver Norges Idrettsforbund:

Alle som lover å overholde lagets og overordnede idrettsmyndigheters lover og bestemmelser kan bli tatt opp som medlem (Norsk Snowboardforbunds Veileder for Basis-Lovnorm s. 2).

Til dette har Snowboardforbundets kommentator følgende forklaring:

... dette betyr at en skal følge sunt vett og være rettfærdig ... dette må NIF skrive fordi det finnes slyngler overalt, og med denne paragrafen kan man hive dem på hue ut om det skulle være nødvendig (s. 2).

Helt til sist i dokumentet kommer NSBF med en klar melding til de ungdommene eller unge voksne som vurderer om de skal sende inn papirene og sette i gang med klubbarbeidet. Kommentaren viser hvordan man er opptatt av å snakke ungdommens språk. Forfatteren ønsker ikke at Snowboardforbundet skal være et fjernt byråkratisk og «voksent» organ som ikke vet at det er aktiviteten som teller. Teksten bryter sterkt med lovteksten som går foran i dokumentet. Jeg tar derfor med noen linjer fra siste paragraf (17) som gjelder oppløsning av idrettslag. NIFs tekst lyder:

I tilfelle oppløsning eller annet opphør av laget tilfaller lagets eiendeler NIF eller formål godkjent av idrettskretsstyret. Ved oppløsning sendes lagets arkiv til idrettskretsen.

Deretter kommer følgende avrunding fra NSBF:

Avslutningsvis vil jeg si at idrettskretsene, NSBF, kretsleder og jeg sitter i andre enden av telefonen for deres klubb. Det er dere som bestemmer hva dere vil gjøre og det er vår jobb å hjelpe dere med dette! NIF, NSBF og hele idrettsspetakkelet eies av dere, det er dere som er morgendagens Daniel Franck, Mini Jakobsen eller Adil Dyani. Glem ikke det, og nøl ikke med å ta en telefon til noen av oss, for det er ikke noe kult for oss å oppdage at vi driver med noe som norsk ungdom synes suget! Velkommen til virkeligheten og NSBF (Norsk Snowboardforbunds Veileder for Basis-Lovnorm s. 9).

Kontrasten i språkbruken er tydelig, og det spør om NSBF ville presentert seg i samme ordelag hvis det gjaldt en presentasjon for beslutningstakerne i NIF. Mottakergruppen var da også en annen, og det er høy sannsynlighet for at den *oversatte* versjonen av dette dokumentet gjorde det lettere tilgjengelig for unge lesere. Om ikke annet fikk de støtte fra en annen autoritet (NSBF) som var enig i at dette var et stivt dokument, men som man bare måtte igjennom.

Et verdifullt møte

Ovenfor har jeg lovet noen kommentarer til motsetningen mellom tradisjonelle NIF-verdier og snowboardverdiene slik de kom til uttrykk i ordningen med direkte medlemskap. I innledningen nevnte jeg de fire kjerneverdiene som

ligger til grunn for Idrettsforbundets arbeid: *demokrati, likeverd, frivillighet og lojalitet*. Alle disse ble utfordret ved prøveordningen.

Demokrati

NIF skal være en organisasjon som er *demokratisk* i alle ledd. Fra lag til idrettsråd, kretser, særforbund og de sentrale organer – alle nivåer skal være styrt av demokratisk valgte beslutningstakere. Det er en viktig målsetting at de som deltar i idrettens ulike organisasjonsnivåer skal lære demokratiske prosesser å kjenne. Idretten skal spille en rolle som *demokratiskole*. Medlemmer i klubber og lag skal være valgbare og også selv ha en stemme når det gjelder hvem de skal representeres av.

Ordningen med direkte medlemskap er ikke demokratisk i den tradisjonelle betydningen av begrepet. Myndigheten de er underlagt – les NSBF – er ikke valgt av dem selv. For de direkte medlemmene ble det ikke arrangert noe årsmøte, og de hadde ikke stemmerett på særforbundets årlige ting. Det kunne se ut som om de var uten demokratiske rettigheter.

Likevel var flere av mine informanter opptatt av at disse medlemmene hadde en sterkere stemme, og at de kan hende følte seg mer innflytelsesrike enn et gjennomsnittlig lagsmedlem. Grunnen til det var de hadde direkte tilgang til NSBFs ansatte. Gjennom e-post kunne de sende inn sine synspunkter direkte til de som tok beslutningene eller som i det minste la premissene for veivalgene for hvordan snowboard skulle drives i landet. Den nye teknologien åpnet for nær umiddelbar kommunikasjon mellom organisasjon og medlemmer. De måtte ikke gå den formelle *demokratiske omveien* via lokale og regionale beslutningsorganer før de fikk sin stemme hørt på sentralt hold. De slapp å vente på årsmøte i klubben, deretter i kretsen, før deres tilbakemelding til snowboardbyråkratene i Oslo fikk høre signalene på tinget. E-postkanalen åpnet for at de direkte medlemmene også kunne kommunisere direkte. Disse individene kunne bli hørt uten omveier i tid og rom. De behøvde ikke å bli valgt inn i beslutningsorganer for å kjempe for en sak eller et synspunkt. De trengte bare å trykke på «send».

Dette kan høres ut som en type direktedemokrati rett fra læreboken. Så enkelt var det likevel ikke. Vel kunne disse ungdommene bli hørt, men de hadde ikke noe formelt krav på å bli hørt. De hadde ikke stemmerett i spørsmål som gjaldt idretten deres. Det var heller ikke noen faste rutiner i NSBF for hvordan innkomne synspunkter og forslag fra direkte medlemmer skulle håndteres.⁶ Likefullt kan selve det å bli hørt, ha en viktig funksjon. Og mine informanter

6. Ved utgangen av 2002 hadde forbundet fått etablert at alle som tok kontakt pr. e-post eller via nettsidene, skulle få svar, i følge generalsekretæren.

var opptatt av at dette ga en opplevelse av *nærhet* til der beslutningene ble tatt.

Prøveordningen gjorde at Snowboardforbundet hadde et system med to kanaler for innflytelse: En tradisjonell demokratisk, og én direkte.

Likeverd, frivillighet og lojalitet

Heller ikke de tre neste verdiene ble oppfylt på samme måte som tidligere med det direkte medlemskapet. Den nye tilknytningsformen gjorde at medlemmene i Norges snowboardforbund ikke var like, eller veide like tungt for eksempel i beslutningsprosesser, som vi så. I stedet satt forbundet med en broket samling medlemmer, der enkeltlag, kretser og direktemedlemmer alle måtte tas hensyn til. For til tross for at de direktemedlemmene ikke hadde møterett på tinget, ønsket man å beholde dem som medlemmer. Det betydde at deres ønsker måtte vurderes på linje med andre medlemmers, når strategier skulle legges opp.

Frivillig innsats er en tredje basisverdi i NIFs arbeid. I norske idrettslag utgjør frivilligheten selve ryggraden i virksomheten (Enjolras og Seippel 2001). Direktemedlemmene fikk ingen henvendelser om å bake kaker, være bingo- eller portvakter, eller stå i klubbkiosken en sur oktoberdag. For NIF er det viktig å dokumentere den frivillige innsatsen som foregår på lokalt plan. En grunn til dette er at offentlig pengestøtte har dette som en forutsetning. Departement og politiske myndigheter ønsker at pengene som gis til idretten skal støtte opp om det frivillige arbeidet og utløse mer lokalt engasjement. Støtten er absolutt ikke ment for å erstatte slikt arbeid. Dette er et punkt som enkelte av mine informanter var urolige for. Hvordan ville departement og bevilgende myndigheter reagere på at støtte gikk til medlemmer som ikke hadde noen forpliktelser med hensyn til å gjøre en frivillig innsats?

Også *lojaliteten* til de direktemedlemmene kan man stille spørsmål ved. Hvilken tilhørighet gir det å utelukkende ha en avstandskommunikasjon med foreningen man er medlem av? Er man ikke avhengig av å treffe andre medlemmer og lederne ansikt til ansikt for at man skal kunne føle nærhet til organisasjonen? Det er nærliggende å si at tilhørigheten blir svak og at man er avhengig av å treffe de andre medlemmene ansikt til ansikt for at det skal bli samhold og opplevelse av fellesskap. Men, samtidig er det ikke vanskelig å finne andre organisasjoner med mange medlemmer som opprettholder slike fellesskap uten at de er lokalt forankret. Holder vi oss i alpine omgivelser er Norsk Turistforening og Skiforeningen slike eksempler. Vil direktemedlemmenes lojalitet være annerledes enn det som følger med medlemskap i en av disse foreningene? Det er ikke rom her for å gå inn på forskjellene mellom for eksempel Skiforeningen og Norges Skiforbund. Her er spørsmålet likevel

relevant fordi jeg mener at lojalitetsopplevelsen hos det enkelte medlem kan sammenlignes.

I tillegg til lojaliteten det enkelte medlemmet viser ved å fortsette i forbundet eller å melde seg ut, har denne verdien også en annen betydning for NIF. Den markerer også ønsket fra forbundet om en oppslutning om verdigrunnlaget og at man har en viss grad av felles front utad.

Overskriften på dette avsnittet – et verdifullt møte – indikerte at det kunne komme noe positivt ut av prøveordningen med direkte medlemskap. Poenget mitt er enkelt. Ved at de fire grunnverdiene blir utfordret, bidrar deres motpoles til refleksjon og muligheten for læring internt i Idrettsforbundet. Tar vi demokratimålet som eksempel, vil direktelinjene til NSBF kunne være en kommentar til Idrettsforbundets ideal om styring nedenfra og opp. Enkelte av mine informanter mente at organisasjonen kunne oppfattes som topptung og toppstyrt. På beslutningsveien fra det lokale laget i utkant-Norge til Idrettsstyret i Oslo vil maktkamper, lobbying og allianser gjøre den demokratiske prosessen vindskjev. Den reelle innflytelsen som kan utøves fra nederste nivå i systemet er minimal, mente de. Til forskjell fra dette kunne direktemedlemmene i NSBF i det minste ha en sjanse til å bli hørt, og det i *realtime*.

Argumenter for og mot direkte medlemskap

Så langt i dette kapitlet har jeg diskutert organisasjons- og verdimessige sider ved ordningen med direkte medlemskap. Som nevnt snakket mine informanter om medlemskapsreformen på disse to nivåene, selv om ikke alle klart skilte mellom hva som var hva. I tillegg til at det lå et taktisk valg bak å presentere medlemskaps spørsmålet som en rekrutteringssak, var det klart mer behagelig for de jeg intervjuet å holde samtalen på dette overflatiske nivået. Her kunne man underlegge spørsmålet om medlemskap en teknisk, nærmest ingeniøragtig rasjonalitet. Det fantes klare svar på om ordningen *virket* eller ikke. Når man beveget seg inn på de normative verdispørsmålene på nivået under, da ble ting raskt kompliserte og uoversiktlige. Man endte med spørsmål om hva som er skikkelig idrett og om ungdom i dag er annerledes enn de som drev idrett for ti, tjue og tretti år siden. I figur 14 har jeg samlet argumentene for og i mot direkte medlemskap. Jeg har beholdt inndelingen i to nivåer.

Ser vi på figur 14 kjenner vi raskt igjen brorparten av argumentene på de to nivåene. I den overflatiske diskusjonen taler geografisk spredt rekruttering, det at det er en ny sport, slusingen til klubbene, samt muligheten for økt rekruttering til ordningens fordel. Mot ordningen var argumentene at den kan true klubben, at det skjer en endring i medlemmenes rettigheter (demokratiske) og i deres plikter (frivillighet). Videre kunne man argumentere for at den tradisjonelle rekrutteringen fungerte, og at man ikke trengte nye rekrutteringsinstrumenter.

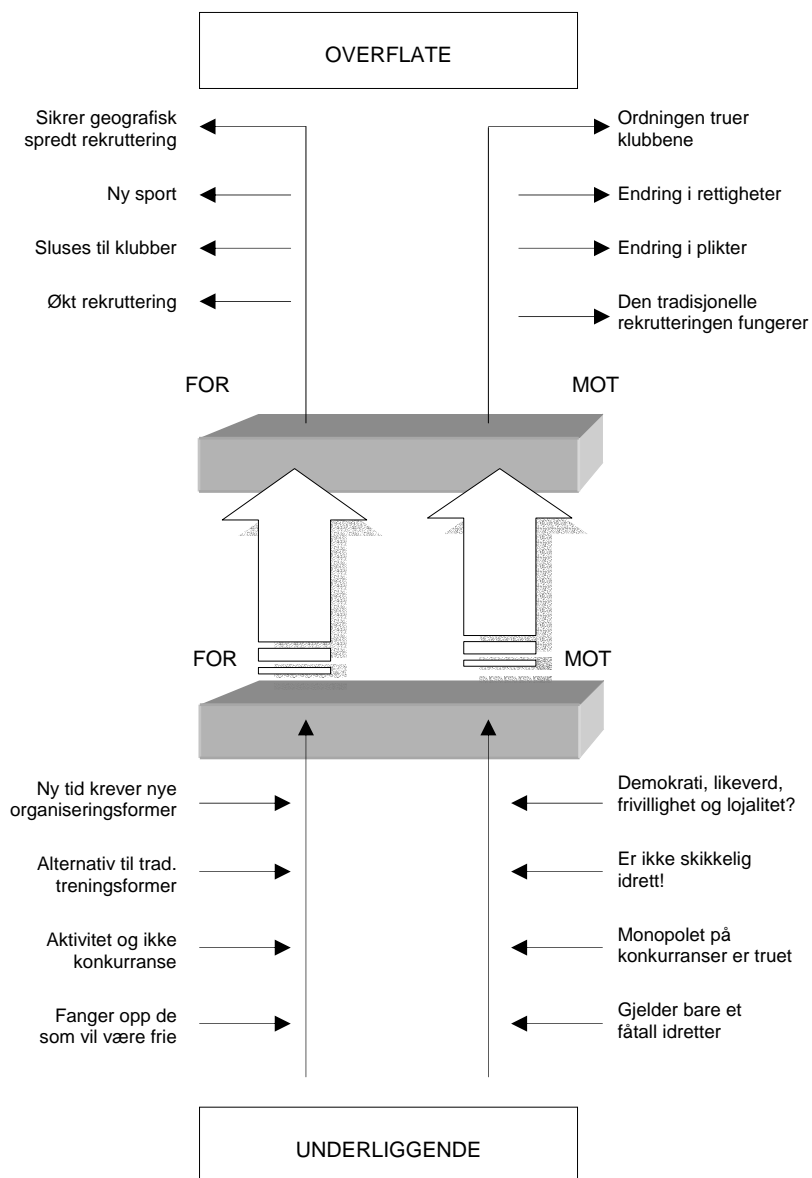
I den underliggende diskusjonen (se figur 14) blir argumentene mer krevende. Til rekken av argumenter for ordningen kan man spørre: Krever en ny tid nye organiseringsformer? Spørsmålet peker langt utover denne studien, men holdes som et gjennomgangstema i denne rapporten. I NSBF hadde man mottatt en serie med henvendelser fra medlemmer som hadde snudd ryggen til tradisjonell idrett. De mente treningspress og forventninger om oppmøte ødela gleden ved aktiviteten. Fremhevelsen av aktivitet fremfor konkurranse, ble brukt som argument for den uavhengige idretten. Som vi har sett mente mine informanter at snowboarderne hadde et tvetydig forhold til konkurransebiten. Det siste argumentet for ordningen som jeg har tatt med i figur 14 er at direkte medlemskap kan fange opp de som vil være uavhengige. For disse er det kan hende ikke klubbmedlemskap som er alternativet til direkte medlemskap, men snarere å stå helt utenfor den organiserte idretten.

Argumentene mot ordningen på dette nivået peker med ett unntak på brede debatter innen idretten. Unntaket er tanken om at direkte medlemskap bare egner seg for et smalt utvalg idretter med visse kjennetegn.⁷ De tre viktige debattene er: Verdidebatten – som vi allerede har vært innom – hva skal være de grunnleggende verdiene for organiseringen av idrett i Norge; idealdebatten – hva bør være idealene for god idrett?; og til sist diskusjonen om Idrettsforbundets konkurransemonopol. Figur 14 er ikke utfyllende på noen måte. Det finnes en rekke argumenter for og i mot prøveordningen på begge nivåer som ikke er tatt med. Den gir likevel et godt startpunkt for å diskutere ordningen og for å holde ulike posisjoner fra hverandre.

---

7. En av skeptikerne til ordningen karakteriserte den slik: «Man må se hva slags idrett snowboard er. Det er en idrett som kan drives alene hvis man vil! Det er ikke en sport som krever bedømming av stil og tid osv. for å være meningsfull. Det er ikke en lagidrett».

Figur 14. Medlemskapsdebatten på to nivåer

Erfaringer med ordningen

Det er viktig å ikke overdrive betydningen av direkte medlemskap for den organiserte snowboardsporten. Tross alt var det bare én av fem medlemmer i Snowboardforbundet som kom i denne kategorien i 2001. Grunnen til at ordningen likevel kan tillegges betydning, er at det er et sammenfall mellom *bildet* som er formidlet av snowboardsporten og de *verdiene* som direkte medlemskap er et uttrykk for. Uavhengighet og individualisme er to sentrale stikkord her. Men igjen, det dreier seg altså om et relativt marginalt fenomen, selv innenfor denne aktiviteten.

Likevel er det altså viktig å ta ordningens, og disse verdiens utfordring til det etablerte idretts-Norge på alvor. Snowboard er populært blant ungdom og forbundet opplevde et press for å åpne for direkte medlemskap. Det kan være et tegn i tiden og et forvarsel om noe som vil utfordre idretten i årene som kommer. Det er to sider ved dette jeg skal kommentere her, før jeg konkluderer.

For idretts- og frivillighetsforskningen er spørsmålet om nye fellesskap viktig. Jeg skal plukke opp igjen noen av de begrepene og kommentarene jeg kom med i kapittel 4. Det andre spørsmålet som må besvares dukket opp under intervjurunden som et argument mot prøveordningen – at snowboard ikke er en *skikkelig* idrett. Det er rom for noen bemerkninger til det underliggende spørsmålet om hva som er skikkelig idrett.

Nye fellesskap?

Er det riktig å snakke om et fellesskap mellom direktemedlemmene i Norges Snowboardforbund? Siden denne studien ikke har hatt tilgang til hvordan disse individene oppfattet sitt medlemskap, må det følgende sees som antagelser som stammer fra samtalene med de som administrerte ordningen.

Jeg mener det er riktig å snakke om et fellesskap mellom disse menneskene, og det til tross for at de ikke møtte hverandre ansikt – til – ansikt. Selv om de geografisk var spredt utover landet, var de bundet sammen på to måter.

Dette fellesskapet var likevel ikke et vanlig foreningsfellesskap, og et viktig spørsmål er hvordan de felles kodene formidles.

Det første som bandt dem sammen var opptattheten av samme aktivitet. Dette fellesskapet med andre snowboardere kom ikke som et resultat av at de var medlemmer i NSBF, men utgjorde tvert i mot basisen for den formelle tilknytningen til forbundet.

Den andre var det spesielle fellesskapet som sprang ut av de felles «opplevelsene» som medlemskapet i NSBF kunne gi. Jeg kommer tilbake til dette.

Som snowboardere vil direkte-medlemmer være del av det feltet jeg skisserte i kapittel 3, og vil da befinne seg i den gruppen jeg kalte *de organiserte*. Det er rimelig å anta at hoppet opp fra å drive med brett som *breddeidrett* til å være mer aktiv, indikerer at snowboard spiller en utvidet rolle i livene deres. Mange vil også betrakte seg selv som *snowboardere*, selv når de er utenfor bakken eller når vinteren forlengst er over. For i tillegg til selve det å stå ned en bakke på brett, knytter det seg et utvidet *uttrykk* til aktiviteten. Med referanse til verdidiskusjonen tidligere i denne rapporten kunne vi kanskje snakke om en ytre og et indre uttrykk for snowboard. Det ytre ville da omfatte et sett med kleskoder, musikktyper, og andre biaktiviteter, som til sammen ville fungere som markører for at man var en del av nettopp – et fellesskap. Dette ytre ville da i varierende grad passe med en *innstilling* – en håndhevelse av det verdimeslige grunnlaget for aktiviteten.

Identitet

I disse tilfellene har aktiviteten fått en utvidet mening, og den har festet seg ved det man kunne kalle vedkommendes *subjektive identitet* (Bjurström 1997, Brekke 2001). Med det enkle identitetsbegrepet jeg nevnte i kapittel 4, vil man her få svaret «snowboarder» ganske høyt oppe på listen hvis man spurte: «Hvem er du?». Tilsvarende vil man kunne treffe på andre i vedkommendes omgivelser som ville gi det samme svaret hvis man spurte: «Hvem er hun/han?». Det ville i så fall være et sammenfall mellom den subjektive og den *sosiale identiteten*. Tidligere nevnte jeg ytterligere en identitetsform som ofte blir nevnt, nemlig den *kollektive identiteten*. Denne ville man være på spor av ved å spørre den samme personen: «Hvem er dere?».

Den egne opplevelsen av å være en del av et kollektiv vil komme til uttrykk i svaret. Mitt poeng her er at mange ville svart at de var en «snowboarder». De ville se det som et viktig kjennetegn ved seg selv. De tilhørte dermed et *forestilt fellesskap* (Enjolras 2002, Anderson 1999), som var formidlet gjennom en rekke språk-, kles-, og atferdskoder. Det betyr likevel ikke at det er snakk om et virtuelt, eller ikke-eksisterende fellesskap. Den før nevnte Christensen (2001) beskriver hvordan bånd til andre snowboardere på tvers av nasjonsgrenser kan gi seg konkrete uttrykk. Det var for eksempel sterke nor-

mer om å ta godt i mot og å innlosjere snowboardere som kom på besøk fra utlandet blant hans informanter i Hemsedal. Det samme forventet de når de reiste til utlandet. At man var en *skikkelig* snowboarder, at man viste at man hadde nok til felles, var tilstrekkelig til at man fikk innpass. En av Christensens informanter som bodde i Oslo uttalte at: «Naboen min er en ufo. Jeg har mer til felles med en hvilken som helst snowboarder fra New Zealand enn med naboene» (2002:24). De vil holde mange av de samme verdiene som viktige, følge samme normer for oppførsel og ikke minst ta avstand fra de samme tingene. De vil være enige om *hvem* og *hva* de *ikke* er.

Den felles *identifiseringen* med andre snowboardere, er hovedårsaken til at jeg mener det er riktig å snakke om at de direkte medlemmene tilhørte et fellesskap. Men denne tilhørigheten ville de jo hatt selv uten medlemskapet til NSBF! Båndene gikk jo til alle andre snowboardere, og ikke spesielt til andre medlemmer av forbundet. Det var som *snowboardere*, og ikke som medlemmer de tilhørte denne gruppen.

I tillegg hadde direkte medlemmene altså dette «medlemskap light», som en av representantene for Idrettsavdelingen i Kulturdepartementet kalte det. Og denne tilknytningen ga antagelig en forsterket tilhørighet til det videre snowboardfellesskapet. Gjennom kommunikasjonslinjen til forbundet ble de direkte medlemmene stadig minnet på sitt medlemskap og holdt orientert om de andre i feltet. Et viktig kjennetegn ved fellesskap er jo nettopp at man kjenner til de andre som er med. Informasjon om arrangementer, sikkerhet fra forbundet, og gjennom *Playboards* reportasjer fra inn- og utland, ble også de direkte medlemmene pepret med hva de skulle svare hvis noen spurte dem: «Hvem er du?» Og ikke minst hvis de spurte: «Hvem er dere».

Når det gjelder hvordan direkte medlemskap skal forstås som et fellesskap, mener jeg det er legitimt å spekulere. Her er et forslag til hvordan denne eventuelle tilhørigheten kan forstås: Snowboard er fortsatt en ny idrett. Den blir fremmet i opposisjon til den etablerte idretten. De som ivret for brettssport møtte tidlig en motstand som man siden i enkelte miljøer har dyrket. Ved å si hva og hvem man ikke er, sier man hvem man er. Ved å bli akseptert av de etablerte idrettsmiljøene, vil engasjementet for denne idretten kunne falme. Men, poenget her er et annet; verdigrunnlaget som knyttes til denne sporten er oppe i dagen. I og med at det er en ny sport vil forbundet representere store deler av disse verdiene, som jeg har sett tidligere. Et direkte medlemskap vil dermed kunne gi en tilhørighet til det verdigrunnlaget snowboard er tuftet på, mer enn til NSBF som en konkret organisasjon. De direkte medlemmenes lojalitet vil kunne være til sportens verdier, og NSBF kan sees som en forvalter og formidler av disse. De er med andre ord like mye medlem av det NSBF representerer, som av selve organisasjonen.

Det vil med andre ord ikke være urimelig å snakke om at de som var omfattet av prøveordningen var deler av et fellesskap, dels fordi de hadde aktiviteten felles, men også på grunn av tilknytningen til forbundet.

Likevel er det viktig å gjenta at fellesskapet mellom direktemedlemmene ikke oppsto gjennom dette medlemskapet, men gjennom delt aktivitet og tilhørende delte koder. Disse var dels formidlet gjennom direkte kontakt med andre ikke-medlemmer i bakken, dels gjennom indirekte medier som blader og video.

Kollektivism og individualisme

Hvordan kan vi da nærmere beskrive denne formen for fellesskap? Kontinuumet som jeg strakk ut i kapittel 4, mellom kollektivism på den ene siden og individualisme på den andre, kan hjelpe oss her. Det var altså snakk om ulike typer tilknytning mellom enkeltmennesket og et fellesskap. I det kollektive ytterpunktet er individet helt underlagt fellesskapet, mens det i andre ytterpunktet står fritt og handler ut fra ren egeninteresse.

Christensen beskrev snowboarderne i Hemsedal som et stammesamfunn. De bodde tett, var opptatt av det samme og hadde til og med en totempåle som midtpunkt i «leiren» (2002). De ble fremstilt som solidariske med hverandre og la vekt på samholdet seg i mellom. Den enkeltes særegenheter ble respektert, men man måtte innordne seg de andre.

Disse kollektivistiske trekkene ved snowboardfellesskapet i Hemsedal hadde et interessant motstykke. Tidligere i rapporten har jeg jo beskrevet snowboard som tuftet på idealer om individualitet og den tilhørende uavhengigheten av fellesskap. Dette trekket kom frem selv i det tette samholdet blant gjengen i Hemsedal når snowboardens indrefilet var tilgjengelig – puddersnø!

Jakten på nysnø skapte en form for unntakstilstand, og snowboarderne konkurrerte om de beste opplevelsene. Dette materialiserte seg i ordtaket «No friends on a powder day» (Christensen 2001;118).

Når forholdene var optimale kom individualismen og egeninteressen til uttrykk. En av Christensens informanter uttrykte det slik:

Det blir liksom sånn at når du er på toppen og har spent på brettet, så ser du at kompisen nesten er ferdig, begynner du å skli. Du gjør det, for du skal ha sporet først, du veit at det er han eller deg. Sorry, jeg var ferdig først, liksom (2001:118).

Samtidig fremhevet Hemsedalsgjengen gleden ved å stå sammen med de andre, og det gjaldt også på dager med gode forhold. Det å gi egeninteressen utløp var altså et slags unntakstilfelle, blant Christensens informanter. Men det var tydelig at det hersket en felles aksept for at dette var greit, det var legitimt i enkelte tilfeller å sette leken til side. Den individuelle opplevelsen av å stå på

brettet under optimale forhold var så ettertraktet, at det var gjort et unntak fra regelen om solidaritet og fellesskap.

Som nevnt besto snowboardfeltet av ulike grupper med forskjellig ambisjons- og aktivitetsnivå. Miljøet som Christensen beskriver var særegent på flere måter, men vi kan anta at det representerte verdi- og normbasen som også andre i feltet knyttet til det å stå på snowboard. Det kan altså hende at miksen av solidaritet og egeninteresse som man fant her, også kan være relevant for andre deler av snowboard-Norge. Og hva slag miks var det egentlig snakk om? Jeg mener at et interessant element i denne todelingen på individualisme – kollektivismen aksene, er åpenheten for at egeninteresse som legitimt motivasjonsgrunnlag. Samtidig finner man jo spennet mellom dyrkingen av det individuelle og kollektivet i fullt monn også i tradisjonell idrett. Diskusjonen mellom bredde- og toppidrett har nettopp denne dimensjonen som utgangspunkt. Likevel kan det hende at snowboardernes individualitet uttrykker en større åpenhet for dyrkingen av egen opplevelse.

Hvis vi flytter oppmerksomheten til de direkte medlemmene i Snowboardforbundet, så er det som nevnt, et åpent spørsmål hvordan disse oppfattet sitt medlemskap. Sett at dette var kjørere som sto alene i anleggene, noe det strengt tatt ikke er noe grunnlag for å anta, så ville de likefullt ha «gleden over brettkjøringen» felles med andre direktemedlemmer. De ville ha et fellesskap i den individuelle opplevelsen. De vil ha et *parallelt fellesskap*. Gleden over dette «fellesskapet» kunne ikke deles direkte ansikt – til – ansikt, men måtte ta omveier via tilhørigheten til snowboardfeltet.

De materielle godene knyttet til det direkte medlemskapet har ikke blitt trukket frem i særlig grad i denne rapporten. På ett vis er de mindre interessante enn leteaksjonen etter nye former for fellesskap blant en antatt individualisert ungdom.⁸ Likevel kunne tilgangen til godene som fulgte med medlemskapet være viktige som *utløsere* for innmelding til forbundet. Hvor viktige de var for opplevelsen av fellesskap er mer uklart. Kanskje gir det å vite at man tilhører en eksklusiv gruppe som får et tilbud om å kjøpe noe billigere en følelse av samhörighet?

Begrepsparet *Gemeinschaft* og *Gesellschaft* passer inn i denne diskusjonen. For en nærmere studie av motivasjonen til de direkte medlemmene vil antagelig finne nettopp en miks av tilhørighet og instrumentalitet.

Hva er skikkelig idrett?

I intervjuene med de som var skeptiske til ordningen med direkte medlemskap var det tydelig at man anså snowboard som et uttrykk for idrettsforfallet blant

---

8. De to medlemskapsformene ga tilnærmet de samme materielle fordelene.

ungdommen. Var dette egentlig en skikkelig idrett? Hvorfor kunne de ikke bare organisere seg slik man alltid har gjort? Hvorfor kunne de strengt tatt ikke heller gå på langrenn, som skikkelig folk?

Når jeg innledningsvis i denne rapporten stilte spørsmålet om det var «nye tider», tror jeg vi her er inne på et område der det er skjedd en endring. Synet på hva som er skikkelig idrett er under endring.

I Norge er det tradisjonelle idrettsidealet knyttet til treningsdagboken. Man skal ha store muskelgrupper og være seig. Femmila eller de norske roerne er idealet (Mann tilknyttet norsk idrett, 16.08.2002).

Disse asketiske idealene kan synes å være utfordret av brede samfunnsmessige strømninger, som jeg ga den grove betegnelsen modernisering, i kapittel 4. Den middelbare opplevelsen, der man må lide før man kan nyte, er ved å bli byttet ut. Den protestantiske etikkens smerte erstattes av mer umiddelbare opplevelse. «Instant fun» kommer i stedet for «gullmerket når sesongen er over».

Mine informanter brukte skøytesporten og friidrett som eksempler. I disse idrettene har man lenge hatt rekrutteringsproblemer i Norge og internasjonalt. NM i 2002 i friidrett gikk av stabelen uten at det var nok påmeldte i 10 000 meter kvinner til at løpet kunne gå. I tillegg kom de løpende doping- og kostholdsdiskusjonene som har fulgt denne idretten over tid. De spurte: Skal disse idrettene fortsatt være idealene? Det kan hende at det tradisjonelle mønsteret forvitrer og at ungdommen vil søke nye verdier og nye aktiviteter.

I innledningskapitlet omtalte jeg det Christensen (2001) kalte idrettens tre grunnpillarer; organisering, trening og konkurranse. Jeg har diskutert snowboardernes syn på organisering – idealet om utøverkontroll – og deres ambivalente forhold til konkurranse. Treningsidealet skal jeg nå knytte noen kommentarer til. Det er nært knyttet opp til spørsmålet om hva som er *skikkelig* idrett.

Et moment her som jeg støtte på under samtalene med mine informanter er at det i større grad er en *åpen* dyrking av talentet i snowboard enn i tradisjonell idrett. Kanskje kan man knytte det til ønsket om å være kul (cool). En vei inn til det uttrykket er å ta metaforen på alvor, i betydning å være «kald» eller «avkjølt». Dette er man ikke hvis man trener hardt, da er man varm. Å være for entusiastisk og rød i kinnene rimer dårlig med idealinstillingen i snowboard.

I organisert idrett er det vanlige at talentets betydning underkommuniseres bevisst. «Alle kan bli gode, det er bare å trene». I det skjulte kan likevel rutinerne trenere allerede etter et par treninger med letthet sile ut de som *kan bli* gode. I deler av snowboardfeltet er det som nevnt, normer om *ikke* å trene, og i alle fall ikke trene *systematisk*. Dette setter talentet frem på en annen måte.

Hva gjør dette med det tradisjonelle idrettsidealet? Hvis vi ser bort i fra at deler av snowboard-Norge vil trene systematisk, eller i det skjulte, vil den idemessige utfordringen likevel bli stående. Er ikke tanken om at «øvelse gjør mester» en kjerneverdi i den norske idrett? Ved å si nei til trening i tradisjonell forstand, og i stedet fokusere på mestring og opplevelse, mener jeg at opprørskomponenten i snowboardmiljøet treffer idretts-Norge et sted det kan gjøre vondt.

Utvalgte funn

Et spørsmål som har fulgt med igjennom denne rapporten, er hvorvidt idretts-Norge står overfor en ny tid som krever nye former for organisering. Studiens design og ressursmessige rammer åpner ikke for å svare bredt på det spørsmålet. Det har ikke vært rom for annet enn å pirke så vidt borti de store temaene som nye fellesskapsformer, individualisme og modernisering.

I det små har det likevel vært mulig å indikere at hvilke typer idretter som er idealet er i endring. Presset på Snowboardforbundet, som kjører en bevisst ungdomsstil, viste at det var et press i retning av nye former for medlemskaps-tilknytninger. Det finnes mange former for fellesskap, og alle vil ha ulik balanse mellom solidaritet og egeninteresse.

Jeg har gruppert et utvalg av funnene i tre grupper; forståelser av medlemskap, en tallfesting av forsøket; samt et knippe funn knyttet til administrasjonen av prøveordningen.

Forståelser av medlemskap

- € Debatten om direkte medlemskap har to nivåer som det er viktig å holde fra hverandre: 1) Ordningen som rekrutteringsinstrument, 2) En underliggende verdi- og kulturkonflikt.
- € Norm- og verdigrunnet for snowboard er annerledes enn for tradisjonell idrett. Dette gjør NSBF til en kulturell buffer og oversetter mellom Norges idrettsforbund, som ønsker likeretting, og snowboarderne som ønsker å markere at deres aktivitet er noe spesielt.
- € Debatten rundt snowboard fremstår som mer polarisert i mediene enn i denne undersøkelsen. Det er et fåtall blant aktørene i Norges idrettsforbund og blant snowboarderne som kaller de andre for henholdsvis *pamper* og *idioter*. Hovedinntrykket er reforminteresse hos aktørene i Idrettsforbundet og åpenhet hos snowboarderne.
- € Snowboard er nå en breddeidrett, men en som har en særegen norm- og elitestruktur. Enkelte viktige normsendere blant eliten står på siden av den organiserte idretten.

- ∅ Idrettsforbundets grunnverdier – *frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd* – blir alle utfordret ved ordningen med direkte medlemskap.
- ∅ Den ordinære oppfatningen av hva som skal være medlemmers *rettigheter* og *plikter*, blir også brynet.
- ∅ Ordningen gir et system der det er to kanaler for innflytelse fra medlemmer til forbund: en ordinær, demokratisk, og en direkte.

Forsøket i tall

- ∅ Antall medlemmer i Snowboardforbundet ble doblet på de to årene forsøket varte. En stor del av denne stigningen skyldtes forsøket med direkte-medlemmer.
- ∅ Det første året med ordningen ble det rekruttert 1800 direkte-medlemmer.
- ∅ Økningen i antall ordinære medlemmer så ikke ut til å være påvirket av muligheten for direkte medlemskap.
- ∅ I forsøksperioden var det også en økning i antall ordinære klubber. Dette tyder på at oppstart og drifting av klubber ikke ble påvirket i negativ retning.
- ∅ Jenteandelen er høyere blant de ordinære medlemmene enn blant dem med direkte medlemskap (27 mot 13 prosent).
- ∅ Aldersprofilen for medlemmene i NSBF viser at dette er en ungdomsidrett. De fleste som står snowboard er i aldersgruppen 13-19, nettopp i den perioden der andre idretter opplever frafall.

Administrasjon og organisering av forsøket

- ∅ Det er stort rom for *automatisering* av administrasjonen av direkte-medlemmer.
- ∅ God bruk av *teknologi* og høy *registerkvalitet* er avgjørende for at arbeidsinnsatsen kan begrenses. Ny kommunikasjonsteknologi passer godt til denne ordningen.
- ∅ *Slusingen* av direkte-medlemmer til klubber og initiativ til klubbdannelse fra sentralt hold krever strategi, ressurser og oppfølging. Her er det et klart *rekrutteringspotensial* i denne typen nye idretter.
- ∅ Ordningen kan senke *organiseringsterskelen* ved at medlemsgrunnlaget i et område allerede er klarlagt, samt ved at folk som ellers ikke hadde blitt medlemmer av klubber blir *introdusert til organisert idrett*.
- ∅ Det er uklart i hvilken grad kontakten med NSBF var direkte-medlemmenes første møte med organisert idrett, eller om de hadde tidligere erfaring fra denne aktivitetsformen. Det ble rapportert om at det for enkelte var en *mild tilknytning* som kom i stedet for trening med hardt press i etablerte idrett.

Litteratur

- Anderson, Kristin L. (1999), Snowboarding: The Construction of Gender in an Emerging Sport. In: *Journal of Sport and Social Issues*. Volum 23. No. 1. pp 55-79.
- Bjurström, Erling (1997), *Högt och lågt – Smak och stilar vid Stockholms Universitet*. Boréa: Umeå.
- Brekke, Jan-Paul (2001), *Velkommen og farvel. Om midlertidig opphold for flyktninger i Norge*. Unipax: Oslo.
- Christensen, Olav (2001), *Absolutt Snowboard. Studier i sidelengs ungdomskultur*. Dr. Avhandling Universitetet i Oslo. I serie: Acta Humaniora. Universitetet i Oslo
- Christensen, Olav (2002), *Absolutt snowboard. Kampen mot kjedsomheten*. Gyldendal: Oslo.
- Enjolras, Bernard og Ørnulf Seippel (2001), *Norske idrettslag 2000. Struktur, økonom og frivillig innsats*. Rapport 4:2001. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Enjolras, Bernard (2002), «Senmodernitet, identitetsdannelse og modernisering». I: Ørnulf Seippel (red.) *Idrettens bevegelser. Sosiologiske studier av idrett i et moderne samfunn*. Novus Forlag: Oslo.
- Etzioni, Amitai (1996), *Society the New Golden Rule. Community and Morality in a Democratic Society*. New York: Basic Books.
- Farmer, Ricky (1992), Surfing, Motivations, Values and Culture. In: *Journal of Sports Behavior*. Volum 15. No. 3. pp. 241.
- Favell, Adrian (1998), *The Philosophy of Integration. Immigration and the Idea of Citizenship in France and Britain*. University of Warwick. McMillan Press.
- Fukuyama, Francis (1997), *The End of Order*. London: The Social Market Foundation.
- Heino, Rebecca (2000), New Sports: What is so Punk about Snowboarding? In: *Journal of Sport and Social Issues*. Vol. 24. Nr. 2. pp. 176-191.
- Humphreys, Duncan (1996), Snowboarders: Bodies out of Control and in Conflict. In: *Sporting Traditions: Journal of Australian Society for Sports*. Vol. 13. No. 1. pp. 3 - .
- Humphreys, Duncan (1997), «Shredhead go mainstream»? Snowboarding and alternative youth. In: *International Review for the Sociology of Sport*. Vol. 32. No. 2.
- Lorentzen, Håkon (2002), Contextualism revisited: From disembodiment to re-embedment. Paper for the Euresco Conference. Seefeld September 2002.
- Moshuus, Geir H., Ingeborg Rossow og Viggo Vestel (2002), *Partydop og ungdomskultur*. NOVA rapport 10:2002.
- Putnam, Robert D.(1995), «Bowling Alone: America's Decline in Social Capital» In: *Journal of Democracy*. Vol. 6. No. 1. pp 65-79.
- Renaut, Alain (1997), *The Era of the Individual. A Contribution to the History of Subjectivity*. Princetown. New Jersey. Princetown University Press.
- Seippel, Ørnulf (2002), *Idrett og sosial integrasjon*. Rapport 2002:9. Institutt for samfunnsforskning.

- Seippel, Ørnulf (red.)(2002), *Idrettens bevegelser. Sosiologiske studier av idrett i et moderne samfunn*. Oslo: Novus forlag.
- Sisjord, Mari Kristin (1997), Snowboard as youth culture. In: *ISSA Symposium 1997. Abstract-book*. 7 sider.
- Sisjord, Mari Kristin (1998), Gender and snowboarding. In: *XIV World Congress of Sociology*. Montreal, Canada. 6 sider.
- Ulseth, Anne Lene Bakken (2002), Rapport om treningsentra og idrettslag, kommer på Institutt for samfunnsforskning.
- Vestel, Viggo, Anders Bakken, Geir H. Moshuus og Tormod Øia (1997), *Ungdomskulturer og narkotikabruk*. NOVA Temahefte 1:1997.
- Wilson, Brian (2002), The Anti-Jock Movement. Reconsidering Youth Resistance, Masculinity, and Sport Culture in the Age of Internet. In: *Sociology of Sport Journal*. No. 19. pp 206-233. Human Kinetics Publishers Inc.

Figuroversikt

Figur 1.	Snowboard i Norge.....	22
Figur 2.	Antall medlemmer 1997 - 2001	43
Figur 3.	Medlemsutvikling ordinære og direkte medlemmer.....	44
Figur 4.	Klubber med snowboard 1998-2001	45
Figur 5.	Medlemsøkning pr. år, kun ordinære medlemmer.....	46
Figur 6.	Medlemmer, andel gutter og jenter, 1999 - 2001	48
Figur 7.	Ordinære medlemmer, andel jenter og gutter	49
Figur 8.	Aldersprofil alle medlemmer.....	51
Figur 9.	Aldersprofil direkte medlemmer.....	52
Figur 10.	Frafall i organisert idrett, etter alder	53
Figur 11.	Relasjoner i diskusjonen om direkte medlemskap.....	56
Figur 12.	Enkelt kart over konfliktlinjer	61
Figur 13.	«Hvor man skal slenge dritt».....	62
Figur 14.	Medlemskapsdebatten på to nivåer.....	71

Institutt for samfunnsforskning

Rapport 2003:3

<i>Forfatter/Author</i> Jan-Paul Brekke
<i>Tittel/Title</i> Utenfor løypa? Forsøk med direkte medlemskap i Norges Snowboardforbund
<i>Sammendrag</i> Krever nye generasjoner en nytenkning i det etablerte idretts-Norge? Hvilke motsetninger kan man finne mellom de som styrer idretten i Norge og de som representerer «det nye»? Dette er underliggende spørsmål i denne rapporten som tar for seg en prøveordning med såkalt direkte medlemskap i Norges snowboardforbund. I perioden 2000-2002 hadde man her dispensasjon fra regelen om at det bare er klubber som kan være medlem av særforbund i norsk idrett, og forbundet fikk anledning til å rekruttere enkeltpersoner direkte. En kort beskrivelse av forsøket med direkte medlemskap blir fulgt av mer utførlige analyser på to nivåer. På overflaten er det snakk om ulike syn på hvordan man best kan rekruttere nye medlemmer til norsk idrett generelt og snowboard spesielt. Under dette avdekker denne studien en ster uenighet om hvordan idrett skal drives og styres. Snowboard som aktivitet og ordningen med direktemedlemmer utfordret de tradisjonelle verdiene i norsk idrett – <i>frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd</i> . Norges snowboardforbund befinner seg i et brytningsfelt mellom Norges idrettsforbunds ønske om orden i rekkene og snowboardernes idealer om uavhengighet og selvstyre. I dette treffpunktet må de fungere som både <i>buffer</i> og <i>oversetter</i> mellom de to settene med aktører. Rapporten gir også en tallmessig presentasjon av hva ordningen betydde for rekruttering og opprettelsen av nye klubber. I løpet av forsøket doblet Snowboardforbundet antall medlemmer. Antall klubber økte også. Tallene viser også at snowboard appellerte til den gruppen der andre idretter har størst frafall. Den avsluttende delen av rapporten domineres av spørsmålet om vi nå ser nye typer fellesskap – og nye typer koplinger mellom individene og frivillige organisasjoner. Rapporten gir idretts-Norge en god anledning til å se hva som skjer når <i>det etablerte møter det nye</i> og verdigrunnlaget i idretten kommer frem i lyset. For frivillighetsforskningen gir studien innspill til de som hevder at nye typer fellesskap vil ta plassen for de gamle.
<i>Emneord</i> Snowboard, fellesskap, ungdom, identitet, medlemskap, idrett, frivillige organisasjoner
<i>Summary</i> How do new generations challenge traditional voluntary organizations? In this report this question is studied by looking at the introduction of snowboard to the established sports organizations in Norway. The empirical base is a two year temporary implementation of so-called <i>direct membership</i> . Individual snowboarders were allowed to become personal member of the national organization, thus skipping the traditional local membership. Through extensive use of new communication technology, the Snowboard Association could keep in contact with their direct members. In the report a brief description of <i>direct membership</i> is followed by a two-level analysis. On the surface, the debate on membership is focused how to secure recruitment. Underneath, however, this study discloses a fundamental conflict about the principles of organization and the values of sports activity. The Snowboard Association that is in charge of the development of this new sport, has to handle sets of actors that have conflicting views on these core issues. On the one hand, the Norwegian Confederation of Sports which encourages isomorphic tendencies across sports, on the other – snowboarders that wish to be idiosyncratic and independent. Being positioned between these two sides, the Snowboard Association plays the roles of <i>buffer</i> and <i>translator</i> . The data for the study consists of a quantitative analysis which is combined with qualitative key-informant interviews. One finding is that direct membership increased recruitment and did not influence new local associations in a negative way. This study gives a valuable basis for reflecting on the core values of organized sports and how they are implemented in everyday practice. Snowboard has a sharp and young profile, and is therefore well suited as an empirical background for studies of new forms of community. It also provides an opening for the broader discussion of renewal of voluntary organizations in general.
<i>Index terms</i> Snowboard, community, youth, identity, membership, sports, voluntary organizations